

Nr 90.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1928 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1927 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1926—30 juni 1927.

(1:a avd.)

Statsutskottet, till vars förberedande behandling ovannämnda revisionsberättelse jämte de i anledning därav från vederbörande ämbetsverk och myndigheter till Kungl. Maj:t avgivna utlåtanden och förklaringar blivit hänvisade, får, efter tagen kännedom av dessa handlingar och inhämtande av de för ärendenas utredning i övrigt erforderliga upplysningar, underställa riksdagens prövning de av revisorerna gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet därvid att följa den ordning, som i revisionsberättelsen blivit iakttagen.

1:o) Under försvarsdepartementet, § 8, hava revisorerna meddelat, att de avlagt besök vid Hälsinge regemente i Gävle. Med anledning av därvid inhämtade upplysningar hava revisorerna ifrågasatt en förändring av grunderna för underhållet av vissa vägar över regementets övningsfält, vilket underhåll för närvarande ålåge regementet (Del I sid. 7 och 8).

*Vägunderhåll
vid Hälsinge
regemente.*

Det av revisorerna berörda spörsmålet har varit föremål för behandling av utskottet i dess den 17 innevarande april avgivna utlåtande nr 83, därvid utskottet föreslagit, att denna fråga skulle göras till föremål för underhandlingar mellan kronan och Gävle stad.

Om vad sålunda förekommit har utskottet velat här

erindra.

2:o) Under försvarsdepartementet, § 11, hava revisorerna lämnat vissa uppgifter beträffande den hittillsvarande dispositionen och förvaltningen av de i Brännkyrka socken av Stockholms stad liggande lägenheterna Johanneshov och Kvarnängen (Del I sid. 10—12).

*Dispositionen
av lägenheterna
Johanneshov och
Kvarnängen i
Stockholm.*

Efter att hava meddelat, att å mark, tillhörande ifrågavarande lägenheter, uppförts en idrottsanläggning i sten och betong samt att idrottsplatsens planering skett i form av nödhjälpsarbete, anordnat av Stockholms stad, hava revisorerna i ärendet gjort följande uttalande:

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 6 saml. 43 häft. (Nr 90.)

»Det vill förefalla revisorerna som om vid handhavandet av förvaltningen över ifrågavarande områden statsverkets intressen tidigare icke alltid behörigen tillvaratagits. Genom de av de militära myndigheterna vidtagna åtgärderna och myndigheternas underlåtenhet att öva kontroll över på vad sätt arrendatorn begagnat sig av områdena ifråga hava kronans möjligheter att på ett ekonomiskt sätt för framtiden draga nytta av dessa områden avsevärt kringskurits. Till följd av de till idrottsförbundet gjorda upplåtelseerna, vilka enligt revisorernas mening icke hade bort ske med mindre Kungl. Maj:ts medgivande därtill inhämtats, har faktiskt områdenas värde för kronan kommit att i betänklig grad minskas.

Då områdena, enligt vad som framgår av ovanstående, icke längre erfordras för försvarsändamål, synas några som hälst skäl icke längre föreligga för att områdena skola vara upplättna åt lantförsvaret och förvaltas av militära myndigheter. I all synnerhet torde detta vara mindre lämpligt, då numera efter genomförandet av 1925 års härordning den militära organisationen nedskurits och framställningar gjorts beträffande svårigheterna att utföra de arbetsuppgifter, som tillkomma de militära förvaltningsmyndigheterna. Revisorerna anse för sin del önskvärt, att ifrågavarande områden helt avskiljas från försvaret och utan inskränkningar tillsviðare överlämnas till förvaltning av Djurgårdskommissionen.»

Förklaringar i ärendet hava avgivits av chefen för fjärde arméfördelningen och av arméförvaltningens fortifikationsdepartement (Del III sid. 18 och 19 samt 23—26), vilka avstyrkt förslaget, att ifrågavarande områden skulle helt avskiljas från försvaret och utan inskränkningar tillsviðare överlämnas till förvaltning av Djurgårdskommissionen, ävensom av nämnda kommission (Del III sid. 27), som tillstyrkt revisorernas nyssnämnda förslag.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet vill till en början erinra om, att, därest ifrågavarande områden utan inskränkning ställas under Djurgårdskommissionens förvaltning, detta ingalunda innebär, att områdena omedelbart skola försäljas. Frågan om deras försäljning måste givetvis under alla förhållanden bliva föremål för omprövning från riksdagens sida. I vad mån områdena ifråga lämpligen böra exploateras eller, vad vissa delar av desamma beträffar, möjligen behöva reserveras för statens egen räkning, är ett spörsmål, som framdeles torde komma att underkastas närmare granskning. Utskottet kan emellertid icke dela den uppfattning, varåt de militära myndigheterna givit uttryck, nämligen att områdena i viss mån skulle användas såsom bytesobjekt för anskaffande av medel till Stockholms luftförsvär. Sistnämnda fråga torde nämligen böra lösas utan varje samband med spörsmålet om ett ekonomiskt utnyttjande av områdena för statens räkning. Beträffande åter användningen av eventuellt uppkommande försäljningsmedel från områdena ifråga läser det tillkomma riksdagen att härom fatta beslut; och bör riksdagen därvid vara obunden av varje förhandsdisposition.

Då, enligt vad som framgår av yttrandena i ärendet, östra arméfördelningens stab är i hög grad betungad av förvaltningsarbete, synes även i

denna omständighet ligga ett skäl för att ifrågavarande områden överlämnas till förvaltning av annan lämplig myndighet, och synes det därvid ligga närmast till hands, att detta uppdrag för framtiden helt övertages av Djurgårdskommissionen, som redan nu har viss befattning med områdenas förvaltning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att lägenheterna Johanneshov och Kvarnängen i Stockholm avskiljas från lantförsvaret och överlämnas till förvaltning av Djurgårdskommissionen.

3:o) Under försvarsdepartementet, § 14, hava revisorerna upptagit till behandling frågorna om marinförvaltningens disposition av reservationer å vissa anslag ävensom användningen av medel inom marinförvaltningen för avlönande av viss ritarpersonal (Del I sid. 13—15).

Vissa av marinförvaltningen vidtagna medelsdispositioner.

Efter att hava lämnat en redogörelse för sina iakttagelser i nämnda hänseenden hava revisorerna anført följande:

»Marinförvaltningens åtgärd att disponera ifrågavarande reservationsanslag för andra ändamål än dem, till vilka de av riksdagen anvisats, samt att till ovannämnda å ritavdelningarna anställda personal utbetala dyrtidstilllägg på angivet sätt synes revisorerna vara synnerligen anmärkningsvärd. Det lärer enligt revisorernas mening icke råda något tvivel därom, att här föreligger ett sådant fall, som omförmäles i § 16 av den för revisorerna gällande instruktionen, då vissa anslag blivit dragna till andra ändamål än dem, som av riksdagen föreskrivits.

Följden av det av marinförvaltningen tillämpade förfaringssättet har blivit, att icke alla de kostnader, som hänföra sig till anskaffning av krigsfartygs-materiel m. m., redovisas å de för nämnda ändamål beviljade anslagen, varigenom någon tillförlitlig uppgift icke kan vinnas rörande de kostnader, som fartygens anskaffning medfört. Marinförvaltningens åtgärder i berörda hänseende synas revisorerna vara så mycket mera betänkliga, som härigenom utgifter, vilka rätteligen bort belasta vissa begränsade anslag, i stället kommit att åvila förslagsanslag. Då från sjöförsvarets allmänna dyrtidstilläggsanslag utbetalts dyrtidstilllägg å ersättning, som bestritts av vissa förrådstitlar, har härigenom uppkommit den olägenheten, att i förråd befintliga materialier kommit att åsättas felaktiga värden vid utlämnandet ur förråden. Övningsanslagen, vilka hava karaktär av reservationsanslag, och vilka skola gälda kostnaderna för de från förråden utlämnade materialierna, hava härigenom tillgodosetts på dyrtidstilläggsanslagets bekostnad.

Vad särskilt den omständigheten beträffar, att marinförvaltningen ansett sig kunna utbetala dyrtidstilllägg å kostnader, som belasta reservationsanslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. vilja revisorerna erinra om att 1923 års riksdag begärt, att ifrågavarande anslag skulle så beräknas, att dyrtidstilllägg å ersättningar, som utginge från nämnda anslag, icke vidare komme att belasta det allmänna dyrtidstilläggsanslaget. Sedan marinförvaltningen verkställt härav påkallad omräkning av anslaget, föreslog departementschefen vid framläggandet av 1924 års statsverksproposition,

att anslaget skulle från och med budgetåret 1924—1925 upptagas i riksstaten med sådant belopp, att kostnaden för arbetslöner skulle i sin helhet bestridas av anslaget ifråga. Även beträffande andra underhålls- och anskaffningsanslag genomfördes samtidigt motsvarande förändringar.

Revisorerna vilja slutligen fästa uppmärksamheten på, att dyrtidstillägg, som utbetalas från de för ändamålet av riksdagen anvisade anslagen under de särskilda huvudtitlarna, givetvis böra beräknas efter de grunder, som finnas angivna i gällande kungörelser angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Att å berörda anslag avföra kostnader för dyrtidstillägg, beräknat efter andra grunder, synes icke böra ifrågakomma. Genom marinförvaltningens åtgärder i sistnämnda hänseende hava i ännu högre grad vederbörande underhålls- och anskaffningsanslag tillgodosetts å dyrtidstilläggsanslagets bekostnad. I anledning av vad i nämnda hänseende förekommit, anse revisorerna det erforderligt att uttryckligt förbud meddelas, att dyrtidstilläggsanslagen tagas i anspråk för bestridande av dyrtidstillägg efter andra grunder än dem, som innefattas i de av riksdagen godkända grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Samtliga ovan angivna av marinförvaltningen vidtagna åtgärder synas revisorerna vara av den art, att de med nödvändighet böra föranleda till en ingående undersökning rörande de belopp, som därigenom av marinförvaltningen tagits i anspråk för andra ändamål än dem, som av riksdagen föreskrivits.»

Förklaring har avgivits av marinförvaltningen (Del III sid. 28—32), som anfört bland annat följande:

»Innan marinförvaltningen upptager till bemötande vad revisorerna under denna paragraf anmärkt vill — med avseende å revisorernas uttalande angående behållningarna å de till ett antal av 39 i 1920 års och tidigare riksstater upptagna reservations- och därmed jämställda anslag, vilka allt fortfarande redovisades i 1926—1927 års budgetredovisning och vilkas ändamål syntes revisorerna redan hava fyllts — marinförvaltningen påpeka

att behållningarna å 9 av nämnda anslag blivit enligt 1927 års riksdags beslut och Eders Kungl. Maj:ts särskilda nådiga brev den 11 mars och 12 augusti 1927 disponerade för särskilt ändamål;

att med stöd av Eders Kungl. Maj:ts nådiga brev till riksräkenskapsverket den 9 september 1927 behållningarna å 3 av de ifrågavarande anslagen överförts till statsverkets kassafond;

att marinförvaltningen i sin underdåniga skrivelse den 31 augusti 1927 angående regleringen av utgifterna för sjöförsvaret för budgetåret 1928—1929 hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att behållningen å ett av här avsedda anslag — det i 1920 års riksstat uppförda reservationsanslaget till merkostnader för färdigställande av torpeder m. m. — måtte få användas för visst annat angivet ändamål; samt

att marinförvaltningen i skrivelse till riksräkenskapsverket den 31 oktober 1927 meddelat, att återstående behållningen å ett av de i förevarande punkt av berättelsen avsedda anslagen icke vidare vore för anslaget ändamål behövlig.

Behållningarna i övrigt å de ifrågavarande anslagen erfordrades vid innevarande budgetårs ingång, ämbetsverket veterligt, helt eller delvis för de med anslagen avsedda ändamål.

Revisorernas påståenden, att marinförvaltningen disponerat vissa reser-

vationsanslag för andra ändamål än dem, till vilka de anvisats, måste marinförvaltningen tillbakavisa. Vidkommande revisorernas tillika gjorda påstående att marinförvaltningen på vissa av ifrågakvarande reservationsanslag uppdebiterat försäljningsmedel för kasserad materiel, förhåller sig härmed, på sätt framgår av ämbetsverkets inkomstjournal för budgetåret 1926—1927, så, att dylik uppdebitering ägt rum allenast på ett enda anslag, 1910 års anslag till kustsignalväsendet — vilket anslag ombänderhaves av chefen för marininstaben — och med ett belopp av tjugukronor, utgörande influtna medel för försäld materiel för kustsignalväsendet. Denna uppdebitering har ägt rum jämlikt föreskrift i Eders Kungl. Maj:ts nådiga brev den 18 februari 1921 angående erforderliga förändringar i fråga om kustsignalväsendets materiel.

Vidkommande därefter frågan om dyrtidstillägg å dessa arvoden, så hava dessa dyrtidstillägg, tvärtemot vad revisorerna hålla före, utgått enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 15 juni 1923 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare, och detta på sådant sätt, att till hela denna personal med undantag av en ritare å artilleriavdelningen dyrtidstillägget utgått enligt § 3 i kungörelsen, och till nyssnämnde ritare på grund av särskilda därom träffade bestämmelser enligt § 4 i kungörelsen. Revisorernas såsom exempel på att sagda grunder icke följts meddelade uppgift att dyrtidstillägg åt personalen å ingenjöravdelningens ritkontor utgår med ungefär 70 procent å avlöningen, medan detsamma till å artilleriavdelningens ritkontor anställd personal utgör ungefär 35 procent å ersättningen i övrigt, måste grunda sig på ett rent missstag från revisorernas sida. De synas nämligen hava förbisett, att ritarpersonalen å ingenjöravdelningen erhåller sin avlöning med ungefär hälften av månadsavlöningen i mitten och andra hälften i slutet av månaden, men dyrtidstillägg å hela månadsavlöningen först i slutet av månaden, varemot ritarpersonalen å ämbetsverkets övriga avdelningar erhåller hela månadsavlöningen med dyrtidstillägg först vid månadens slut. Sålunda har dyrtidstillägget till ingenjöravdelningens ritarpersonal utgått icke, såsom revisorerna påstått, med 70 procent utan i enlighet med gällande bestämmelser med allenast 35 procent å avlöningen.

Nu hava revisorerna vidare sökt göra gällande, att i den mån arvodena till ifrågakvarande personal utgått från reservationsanslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. fl. anslag och dyrtidstilläggen å denna del av arvodena utgått från anslaget till dyrtidstillägg, detta skulle strida mot 1923 års riksdags uttalanden samt de vid 1924 års statsverkspropositionens framläggande gjorda beräkningar i avseende å bestridande av kostnaderna för arbetslöner å avsedda byggnads- och anskaffningsanslag. Undersöker man vad riksdagens skrivelse i ämnet innehåller, finner man emellertid, att den uteslutande avser dyrtidstillägg å avlöning till vid flottans varv och verkstäder eller vid arméns verkstäder samt, ehuru de ej uttryckligen nämnts, vid marinens övriga verkstäder anställd arbetarpersonal, däremot alldeles icke den i det centrala ämbetsverket, marinförvaltningen, anställda ritarpersonalen. Till belägg härför anser marinförvaltningen sig böra citera riksdagens skrivelse i ämnet. Riksdagen yttrar (riksdagens skrivelse n:r 4 A den 27 april 1923 sid. 33 o. f.) i hithörande delar följande:

»I sammanhang med beviljandet av förstärkningsanslaget å tilläggsstat har 1922 års riksdag ansett sig beträffande varvsdriftens ordnande i allmänhet böra uttala önskvärdheten av, att därvid iakttoges samma ekono-

miska grunder, som tillämpades vid enskilda företag på motsvarande område. I överensstämmelse härmed syntes enligt riksdagens mening materialkostnaderna bära beräknas med hänsyn till gällande dagspriser och arbetslönerna bestridas i sin helhet av förevarande anslag.

Med anledning av föregående riksdags uttalande i fråga om varvsdriftens ordnande har departementschefen ansett sig bära framhålla, att i en tid, då dyrtidsanslagen vore under avveckling, vore det enligt hans mening förnuftigt att icke göra någon ändring i avseende på fördelningen å olika anslag av till vid flottans varv anställd personal utgående löner och dyrtidstillägg, utan i stället avvakta den tid, då man vid varven kunde övergå till fasta lönesatser utan dyrtidstillägg. Den lämpliga tidpunkten för en sådan övergång syntes emellertid departementschefen ännu icke vara inne. Med hänsyn härtill och under hänvisning till vad marinförvaltningen i anledning av riksdagens uttalande anfört hemställde han, att riksdagens nämnda uttalande för närvarande icke måtte föranleda någon åtgärd.

Med anledning av departementschefens ovan berörda uttalande rörande sättet för avlöningars bestridande vid flottans varv har riksdagen, i anslutning till vad riksdagen år 1922 i samma fråga yttrat, ansett sig bära framhålla, att den nuvarande anordningen i detta hänseende icke synes riksdagen vara lämplig. Genom att dyrtidstillägg å avlöningarna till vid flottans varv och verkstäder anställd personal utgår efter de för stats-tjänstemän i allmänhet gällande grunderna försvåras givetvis realiserandet av det av riksdagen framhållna önskemålet att varvsdriften organiseras efter samma ekonomiska grunder, som tillämpas vid enskilda företag på motsvarande områden. Härtill kommer, att genom de föreskrifter, som i fråga om dyrtidstilläggs beräkning gälla, avlöningarnas uträkning blir i hög grad invecklat och drager oproportionerligt mycket arbete. Jämväl därigenom att avlöningarna enligt det nuvarande systemet måste fördelas på ett underhålls- eller anskaffningsanslag samt dyrtidstilläggsanslaget, förorsakas i bokföringshänseende ett betydande merarbete såväl vid kalkylerandet av kostnader för varje i varvsrörelsen ingående arbete som sedermera vid redovisningen av de vid arbetets utförande uppkommande utgifterna. Med hänsyn härtill har riksdagen efter en ingående prövning av detta spörsmål kommit till den bestämda uppfattningen, att det för befrämjande av enkelhet och sparsamhet vid varvsrörelsens handhavande måste anses önskvärt, att en omläggning av avlöningsväsendet snarast möjligt sker i den riktningen, att samtliga avlöningskostnader bestridas för här ifrågavarande personals vidkommande från vederbörligt underhålls- eller anskaffningsanslag. Riksdagen förbiser givetvis icke, att härigenom ett överflyttande av vissa utgifter sker till nämnda anslag från anslagen till dyrtidstillägg, varigenom följaktligen en ökning av anslagen till underhåll och anskaffning m. m. nödvändiggöres.

Riksdagen vill även uttala sin förväntan, att om möjligt redan i nästa års statsverksproposition anslagen beräknas enligt de sålunda föreslagna ändrade grunderna.

Den för marinens del i nämnda hänseende av riksdagen beslutade omläggningen i fråga om avlöningskostnadernas bestridande torde jämväl bära genomföras vid arméns verkstäder, i den mån motsvarande förhållanden där äro till finnandes.

De citerade styckena giva tydligen vid handen, att riksdagens uttalande

och den i anledning därav gjorda omräkningen av anslagen endast avsett omläggning av avlöningsförhållandena vid flottans varv och verkstäder samt överhuvud verkstadsdriften vid marinen och armén efter de ekonomiska grunder, som tillämpades vid enskilda företag på motsvarande områden.»

Vad till en början beträffar frågan om användningen av reservationer å vissa äldre anslag, har utskottet icke kunnat finna den av marinförvaltningen avgivna förklaringen vara i alla avseenden fullt tillfredsställande. Emellertid förefaller det utskottet, som om frågan om användningen av dylika reservationer för framtiden blivit ordnad genom det beslut, som i nämnda hänseende fattats av innevarande års riksdag. Vid sådant förhållande synes någon åtgärd i anledning av vad revisorerna anfört numera icke påkallas från riksdagens sida. Utskottet förutsätter emellertid, att riksräkenskapsverket ägnar uppmärksamhet åt spörsmålet om användningen av dylika reservationer och vidtager de åtgärder, som eventuellt må bliva av omständigheterna påkallade.

Vidkommande därefter det av revisorerna berörda spörsmålet om utbetalning av dyrtidstillägg från allmänna dyrtidstilläggsanslaget å ersättningar till personal, vars avlöning i övrigt bestrides av vissa anskaffnings- och underhållsanslag och andra därmed likartade anslag såsom för viss försöksverksamhet m. m., finner utskottet i likhet med revisorerna det mindre lämpligt, att dylika utbetalningar ske. Enligt utskottets mening bör ersättningen i sin helhet till sådan personal utgå från det anslag, som anvisats för anskaffningen eller för underhållsarbetenas utförande. Vid beräkningen av dylika anslag torde för framtiden hänsyn böra tagas till nämnda förhållande. Då emellertid, enligt vad utskottet erfarit, även beträffande åtskilliga anslag, som anvisats för lantförsvarsändamål, nämnda förfaringsätt för närvarande tillämpas, har utskottet ansett nödvändigt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver uttryck åt denna sin uppfattning, så att för framtiden frågan om utbetalning av dyrtidstillägg i nu berörda fall må bliva på ett tillfredsställande sätt ordnad.

På grund av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t meddela, att enligt riksdagens mening ersättning till personal, som avlönas från vederbörande anslag för anskaffning och underhåll ävensom därmed likartade anslag vid försvarsväsendet, bör i sin helhet bestridas från nämnda anslag.

4:o) Under försvarsdepartementet, § 23, hava revisorerna till behandling upptagit frågorna om inköp och användning av motorfordon vid försvarsväsendet. Revisorerna hava härutinnan anfört följande:

Utskottets
yttrande.

Inköp och
användning
av mo-
don vid
svar
m. m.

»Revisorerna hava vid sin granskning av räkenskaperna för armén och flygvapnet funnit, att såväl person- som lastautomobiler inköpts i jämförelsevis stor utsträckning, samt att kostnaderna för drift och underhåll av motormaterielen bestritts av olika anslag under lantförsvaret och flygvapnet. För driften av personautomobiler vid armén finnes uppfört särskilt anslag, medan däremot kostnaderna för lastautomobilernas drift skola bestridas av vederbörande anslag, vilka bekosta utförandet av de körslor, för vilka bilarna tagits i anspråk. Vid flygvapnet bestridas samtliga kostnader för ifrågavarande motorfordon av vederbörligt övningsanslag.

Motorfordon, vilka drivas för lägerkassas räkning, skola enligt gällande av arméförvaltningens intendentsdepartement utfärdade föreskrifter i första hand användas vid erforderliga transporter för kronans räkning. Eljest må bilmateriel, i den mån densamma icke erfordras för kronans eget behov, tagas i anspråk för vid armén anställd personals räkning. Härvid utgår ersättning efter särskild taxa.

Beträffande den ekonomiska redovisningen har vidare föreskrivits, att kostnaden för underhåll och drift av lastautomobiler och motoreyklar, för vilka icke särskilt underhållsanslag anlåtats, skola i första hand avföras å intendentsdepartementets försträkningskonto, vilket i sin ordning skall tillgodoföras ersättning enligt fastställt taxa för utförda körslor från de anslags-titlar, från vilka kostnaderna författningsenligt skola bestridas. I juni månads räkenskap skall å försträkningskontot utjämning av de för ändamålet influtna inkomsterna och bestridda utgifterna äga rum på sådant sätt, att å det under försträkningskontot förda kontot för bilarnas och motoreyklarnas underhåll och drift vid räkenskapsårets slut icke förefinnas vare sig brist eller överskott. Därest värdet av det under året utförda arbetet understiger eller överstiger beloppet av de å försträkningskontot avförda kostnaderna, skall sålunda uppkommen brist eller överskott proportionellt efter respektive utgifters storlek fördelas på och överföras från, respektive till de anslag, för vilkas räkning körslor utförts.

Med hänsyn till den omfattning, vari automobiler numera tagas i anspråk vid försvarsväsendet, synes det revisorerna önskvärt, att vissa förändringar beträffande inköp och redovisning av dylik materiel vidtagas. Då bilmaterielen vid försvarsväsendet enligt vad erfarenheterna visat medför högst betydande årliga utgifter, vilka belasta de årliga underhållsanslagen, bör enligt revisorernas mening frågan om inköp av dylik materiel för framtiden underställas riksdagens prövning. Det synes jämväl böra undersökas, huruvida det kan anses lämpligt att, såsom enligt gällande bestämmelser skall ske, för framtiden drift- och underhållskostnaderna, i den mån densamma icke täckas av de enligt särskild taxa influtna inkomsterna för utförda körslor, skola proportionellt fördelas å de anslag, för vilkas räkning körlorna utförts. Dessa bestämmelser hava nämligen, enligt vad revisorerna funnit, i praktiken medfört ganska egendomliga resultat. Sålunda ha kostnaderna för lastautomobilers drift och underhåll under budgetåret 1926—1927 belastat icke blott ordinarie underhållsanslag såsom arméns bränsleanslag, mathållningsanslag och furageringsanslag, utan även sådana anslag, som anvisats för vissa speciella ändamål, ävensom förslagsanslagen till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader samt rese- och traktamentsersättningar.

Enligt revisorernas mening är det av vikt att ovan berörda spörsmål göras till föremål för en ingående undersökning i avsikt att för framtiden åstadkomma mera rationella och tillfredsställande föreskrifter rörande den ekonomiska redovisningen av bilmaterielen vid försvarsväsendet.»

Förklaringar hava avgivits av arméförvaltningens intendentsdepartement (Del III sid. 9—11) samt flygstyrelsen (Del III sid. 45 och 46).

Intendentsdepartementet har därvid anfört, att departementet hölle före, i full överensstämmelse med den av revisorerna uttalade meningen, att för vinnande av en fullt tillfredsställande kontroll och redovisning av kostnaderna för drift och underhåll av här ifrågavarande lastbilar särskilda medel borde för ändamålet anvisas. Arméförvaltningen skulle också komma att framdeles ånyo upptaga frågan härom vid avgivande av förslag rörande lantförsvarets medelsbehov.

I samband med ovan omförmälda fråga har utskottet ansett sig böra till behandling upptaga vad revisorerna under försvarsdepartementet, § 15, anfört beträffande inköp av en personbil för flottans station i Karlskrona. Härom hava revisorerna yttrat följande:

»Vid sin granskning av marinförvaltningens räkenskaper för budgetåret 1926—1927 hava revisorerna lagt märke till att marinförvaltningen inköpt en 70 hästkrafters 7-sitsig täckt automobil av märket Nash till ett pris av 9,350 kronor. Kostnaderna för inköpet hava bestritts till lika delar av anslagen till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. samt till kustartilleriets materiel m. m. Enligt vad revisorerna inhämtat, har automobilen avsetts för befälhavande amiralen i Karlskrona.

Utän att vilja ingå på frågan om för nämnda beställningshavare oundgängligt behov förelegat att erhålla ifrågavarande automobil, vilja revisorerna som sin mening framhålla, att anslagen till flottans fartyg och byggnader m. m. samt till kustartilleriets materiel m. m. icke bort, särskilt med hänsyn till de beskäringar, som under senaste åren skett i fråga om dessa anslag, tagas i anspråk för en utgift av denna art. Då genom inköpet framtida kostnader för underhåll m. m. uppkomma, synes det hava varit marinförvaltningens skyldighet att hos Kungl. Maj:t göra framställning om medel för ändamålet, varigenom även riksdagen kunnat bliva i tillfälle att pröva behovet av inköpet.»

Förklaring i detta ärende har avgivits av marinförvaltningen (Del III sid. 32 och 33), som bland annat anfört, att den ifrågavarande bilen varit avsedd för befälhavande amiralens i Karlskrona och stationsbefälhavarens vid flottans station i Karlskrona tjänstebruk. Det hade visat sig nödvändigt för tjänstens behöriga utövande att dessa myndigheter ägde tillgång till en dylik bil. Anskaffningen av såväl last- som personbilar och motorcyklar, liksom andra fordon, hade tillförene ägt rum antingen genom marinförvaltningens eller vederbörande lokalmyndighets försorg utan att därom hänvändelse till Kungl. Maj:t ansetts vara påkallad. Det måste anses ligga inom marinförvaltningens ämbetsbefogenhet att själva pröva behovet av anskaffningen samt, där detta vore styrkt, anvisa medel därtill. Anskaffningen vore, enligt marinförvaltningens förmenande, givetvis av den art, att den rätteligen bort bestridas av de nämnda anslagen. Det hade så mycket mindre förelegat någon anledning att i ärendet göra framställning till Kungl. Maj:t eller att föreslå framställning till riksdagen som, på sätt framginge av det 1918 års statsverksproposition bifogade protokollet över

sjöförsvarsärenden den 14 januari 1918 och riksdagens skrivelse nr 5 A den 21 juni 1918, vad flottans underhållsanslag anginge, detta då blivit ökat med ett belopp av 50,000 kronor för bestridande av mindre anskaffningar, samt denna ökning ägt rum i uttryckligen angivet syfte att icke belasta budgeten med sådana mindre utgiftsposter, vilka rätteligen vore av natur att böra bestridas av ordinarie underhållsanslag.

Under försvarsdepartementet, § 19, hava revisorerna slutligen behandlat en med ovan nämnda spörsmål sammanhängande fråga rörande automobiler vid flygvapnet (Del I sid. 21). Jämväl denna fråga bör enligt utskottets mening behandlas i förevarande sammanhang.

Revisorerna hava härom yttrat följande:

»Från anslaget till flygövningar hava bestritts, förutom rena övningskostnader, utgifter för översättningar, inköp av kassaskåp och renskrivning. Anslaget till flygmateriel har, förutom för rena materielkostnader, disponerats även för vissa engångskostnader, såsom bensinanläggningar å flygplatser, för traktamentsersättningar samt inköp av kassaskåp. Av sistnämnda anslag har jämväl utbetalts hyra för ett av flygstyrelsen förhyrt garage i kvarteret Fältöversten vid Valhallavägen i Stockholm med plats för tre bilar. Hyresutgiften har utgjort 1,400 kronor för år. Därjämte har av samma anslag utbetalts ersättning för skötsel och vård av i garaget uppställda bilar.»

Förklaring har avgivits av flygstyrelsen (Del III sid. 43).

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet vill till en början erinra om att Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag framlagt förslag om anvisande av ett särskilt anslag för anskaffning, underhåll och drift av motorfordon vid armén, samt att ifrågavarande förslag blivit av riksdagen godkänt. Härigenom har frågan om anskaffning av personbilar och motorcyklar ävensom motormateriel för trängen blivit på ett tillfredsställande sätt löst, och riksdagen har därvid beretts tillfälle att pröva omfattningen av nyanskaffningar utav denna materiel.

Det synes utskottet lämpligt, att även frågan om inköp av lastautomobiler för arméns behov ordnas på likartat sätt ävensom att i samband därmed nya bestämmelser meddelas om kostnaderna för dessa automobilers drift. Den uppfattning, varåt intendentsdepartementet i sin förklaring givit uttryck, delas alltså av utskottet.

Jämväl beträffande sjöförsvaret och flygvapnet bör enligt utskottets mening enahanda bestämmelser meddelas, varigenom riksdagen bliver i tillfälle att på ett mera ingående sätt pröva frågorna om nyanskaffningar av motormateriel även för dessa grenar av försvarsväsendet.

Vad revisorerna anfört rörande inköp av en personautomobil för flottans station i Karlskrona, har givit utskottet den uppfattningen, att marinförvaltningens åtgärd i nämnda hänseende måste betecknas såsom anmärkningsvärd. Till utskottets kännedom har dessutom kommit, att inköp av person-

automobiler även i andra fall än det nämnda skett genom marinförvaltningens försorg. Sålunda har för flottans station i Stockholm nyligen inköpts en personautomobil, vilket inköp, enligt vad handlingarna i ärendet utvisa, motiverats därmed, att vid besök av främmande örlogsfartyg behov förefunnes av en automobil till stationsbefälhavarens förfogande. Utskottet kan för sin del icke finna, att tillräckliga skäl blivit anförda för detta inköp. Marinförvaltningens ovan nämnda förklaring, däri ämbetsverket gjort gällande, att det fölle under dess ämbetsbefogenhet att pröva och avgöra frågor om dylika inköp, kan utskottet ej heller finna tillfredsställande, och vill utskottet i anledning härav uttala sin förväntan, att Kungl. Maj:t måtte taga under omprövning huruvida ett verkligt behov av motorfordon i nämnda fall föreligger och, om så prövas icke vara förhållandet, föranstalta om att de inköpta fordonen överföras till annan del av försvarsväsendet, där de kunna komma till lämplig användning. Därjämte vill utskottet framhålla önskvärdheten av att sådana bestämmelser av Kungl. Maj:t meddelas i fråga om dispositionen av anslagen till flottans fartyg och byggnader samt kustartilleriets materiel, att ett upprepande av vad sålunda förekommit icke kan ske.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, vilka ytterligare åtgärder, som böra vidtagas för ordnandet på ett fullt tillfredsställande sätt av frågorna om inköp av och kostnaderna för driften av motormateriel vid försvarsväsendet.

5:o) Under socialdepartementet, § 27, hava revisorerna anförde följande:

»Revisorerna hava vid sin granskning av länens räkenskaper för budgetåret 1926—1927 funnit, att övertidsersättning i mycket stor utsträckning utbetalats vid länsstyrelserna till befattningshavare i olika grader. Det har i åtskilliga fall sålunda förekommit att en befattningshavare under en månad uppburit övertidsersättning för ett antal timmar, som överstigit hälften av den fastställda tjänstgöringstiden. För dylikt övertidsarbete synes jämväl hava tagits i anspråk personal av högre kvalifikationer än den, som bort kunna för arbetet ifråga anlitas. Ersättningar enligt 31 § i avlösningsreglementet för allmänna civilförvaltningen hava av länsstyrelserna utbetalts från ett flertal anslag till i länsstyrelsen anställda befattningshavare, varvid synnerligen olikartade grunder för ersättningarnas utgående vunnit tillämpning. I detta sammanhang synes jämväl böra uppmärksammas de ersättningar, som utgå till vissa hos länsstyrelserna anställda, av beskattningsnämnderna, framför allt prövningsnämnderna, anlitate befattningshavare. Någon bestämd praxis för ersättning i dylika fall synes i allmänhet icke hava följts.

Revisorerna anse det önskvärt att normerande bestämmelser av allmänna civilförvaltningens lönenämnd utarbetas och av Kungl. Maj:t fastställas för ett mera enhetligt ordnande av den mångfald ersättningar, som nu utgår

Tillämpningen vid länsstyrelserna av vissa bestämmelser i avlösningsreglementet för allmänna civilförvaltningen.

till hos länsstyrelserna anställd personal. Endast därigenom synes nämligen önskvärd ordning och reda kunna vinnas beträffande dessa ersättningsfrågor.»

I anledning av vad revisorerna anfört, hava yttranden infordrats från samtliga länsstyrelser ävensom från allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Ifrågavarande yttranden hava från socialdepartementet överlämnats till utskottet.

Av nämnda yttranden, vilka icke återfinnas i del III av revisionsberättelsen, har utskottet såsom bilaga till detta utlåtande fogat det, som avgivits av lönenämnden.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet har från lönenämnden införskaffat uppgifter rörande den omfattning, i vilken hos länsstyrelserna anställda befattningshavare för närvarande anlitas för särskilda uppdrag. Av nedanstående tabell framgår de ersättningsbelopp, som under år 1926 utbetalts till ordinarie och e. o. befattningshavare för i samband med taxeringsförfarandet dem av länsstyrelserna meddelade uppdrag, varvid dock ersättningsbelopp, ej uppgående till 300 kronor för särskilt uppdrag, i allmänhet icke medräknats.

Ahtal	Befattning	Från taxeringsnämnd tillhopa kr.	Från provningsnämnd tillhopa kr.	Summa kr.	I medeltal för envar befattningshavare kr.
1	Landskamrerare	1,450	—	1,450	1,450
1	Landssekreterare	2,000	—	2,000	2,000
32	Länsassessorer	52,804	31,578	84,382	2,636
15	Länsnotarier	19,650	1,326	20,976	1,398
53	Länsbokhållare	85,248	76,649	161,897	3,054
11	Landskanslistor	9,950	1,000	10,950	995
116	Landskontörister	127,008	88,751	215,759	1,860
		298,110	199,304	497,414	

Till 18 av ovan upptagna befattningshavare hava dessutom för av vederbörande landsting meddelade uppdrag utav mera permanent art under samma år utbetalts omkring 55,000 kronor.

Det för arbete hos beskattningssammansättningarna utbetalade beloppet, 497,414 kronor, fördelar sig på de särskilda länen på följande sätt:

L ä n	Från taxe- ringsnämnd S:a kr.	Från pröv- ningsnämnd S:a kr.	Tillhopa Kr.
Stockholms	21,640	10,797	32,437
Uppsala	7,140	9,150	16,290
Södermanlands	4,905	3,825	8,730
Östergötlands.....	20,960	11,020	31,980
Jönköpings.....	8,305	5,465	13,770
Kronobergs.....	8,685	4,300	12,985
Kalmar	9,910	3,240	13,150
Gotlands	1,240	1,250	2,490
Blekinge	12,340	2,575	14,915
Kristianstads.....	12,055	9,150	21,205
Malmöhus	33,295	26,400	59,695
Hallands.....	5,470	6,700	12,170
Göteborgs och Bohus	38,545	23,850	62,395
Älvsborgs	10,365	13,590	23,955
Skaraborgs.....	9,482	5,500	14,982
Värmlands.....	17,150	8,500	25,650
Örebro.....	6,860	5,725	12,585
Västmanlands	7,875	6,397	14,272
Kopparbergs.....	22,110	12,065	34,175
Gävleborgs.....	12,915	5,300	18,215
Västernorrlands.....	12,925	11,550	24,475
Jämtlands	4,627	5,020	9,647
Västerbottens	3,840	3,550	7,390
Norrbottnens	5,471	4,385	9,856
Kronor	298,110	199,304	497,414

Av den lämnade redogörelsen framgår, att de ersättningsbelopp, som under år 1926 utbetalats till omförmälda ordinarie och e. o. befattningshavare vid länsstyrelserna allenast för arbeten hos beskattningsnämnderna, uppgå till i det närmaste 500,000 kronor. Därest samtliga ersättningar medräknas, alltså även de, som innefatta belopp under 300 kronor, och de, som utbetalts till extra personal, torde totalbeloppet komma att avsevärt överstiga 500,000 kronor. Då dessa uppdrag oftast äro av mera stadigvarande art, har utskottet med hänsyn till arbetet inom länsstyrelserna icke ansett lämpligt, att befattningshavarna ifråga, såsom nu i allmänhet sker, för att undvika löneavdrag begagna sig av dem medgiven semester för arbetets fullgörande. Detta förfaringssätt synes även mindre väl överensstämmande med semesterförmånens karaktär. Erinras må nämligen, att denna förmån icke tillkommit uteslutande i befattningshavarens intresse. I likhet med lönenämnden måste utskottet, som erfarit att löneavdrag i allmänhet icke förekomma vid annan ledighet för berörda ändamål, finna,

att de i vederbörande avlöningsreglemente intagna föreskrifterna om partiell ledighet böra i förevarande fall kunna komma till användning. Även beträffande uppdrag av annan art synas gällande föreskrifter om löneavdrag ofta hava givits en tolkning, som för befattningshavaren medfört, att han icke behövt vidkännas något tjänstledighetsavdrag.

Med hänsyn till mängden av de olikartade och tidskrävande extra uppdrag, länsstyrelserna lämna den hos dem anställda personalen, har det synt utskottet ovedersägligt, att, då ledighet icke därvid samtidigt beviljas, länsstyrelsernas år från år alltmera ökade behov av extra arbetskrafter i viss mån måste stå i samband med nämnda förhållanden. På grund härav har utskottet funnit det önskvärt, att en närmare undersökning genom lönenämndens försorg eller på annat sätt sker ifråga om de ersättningar för särskilda uppdrag vid sidan av tjänsten, som utgå med stöd av 31 § i avlöningsreglementet för civilförvaltningen eller eljest tillerkänts vederbörande befattningshavare, och särskilt huruvida gällande bestämmelser om löneavdrag behörigen iakttagits. Därest det därvid skulle visa sig, att olika normer för närvarande tillämpas hos vederbörande myndigheter, torde åtgärder för ett mera enhetligt ordnande av spörsmålet om tillämpning av löneavdrag uti ifrågavarande fall böra uppdragas till omprövning.

Av intresse torde jämväl vara, att utredning sker beträffande frågan, huruvida icke efter den omläggning av prövningsnämndernas arbete, som numera skett, det må anses lämpligt, att, i likhet med vad som redan gäller för arbete utfört av såsom kronombud tjänstgörande befattningshavare hos länsstyrelserna, allt hos dessa nämnder förekommande arbete betraktas såsom tjänsteåliggande, och om ej medel, motsvarande de ersättningsbelopp, vilka härigenom besparas, i stället böra disponeras för avlönande av icke-ordinarie personal vid länsstyrelserna.

Vid den undersökning, som utskottet sålunda ansett vara önskvärd, synes jämväl böra undersökas, huruvida de ersättningsbelopp, som på förslag av länsstyrelserna och genom beslut av samma myndigheter tillerkännas hos dem anställda befattningshavare, kunna anses lämpligt avvägda och bestämda efter någorlunda ensartade grunder. Undersökningen ifråga synes, såsom lönenämnden framhållit, icke böra inskränkas att omfatta endast länsstyrelserna. Enligt utskottets mening är det av vikt, att den omfattar även andra myndigheter, där i större utsträckning särskilda uppdrag vid sidan av tjänsten av samma myndigheter meddelas och jämväl ersättningen därför helt eller delvis regleras av dem.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet i anledning av revisorernas uttalande och lönenämndens i ärendet avgivna yttrande hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t må taga under övertvägande vad utskottet här ovan anför.

6:o) Under socialdepartementet, § 28, hava revisorerna meddelat vissa uppgifter rörande utbetalningarna hos länsstyrelserna å det i riksstaten för budgetåret 1926—1927 under femte huvudtiteln upptagna extra förslagsanslaget å 70,000 kronor för bestridande av vissa kostnader i anledning av val av landstingsmän m. fl. år 1926 (Del I sid. 31 och 32). I anslutning härtill hava revisorerna anfört följande:

Vissa kostnader i anledning av val av landstingsmän m. fl.

»Revisorerna hava icke kunnat undgå att finna, att i vissa fall ersättningsbeloppen för den med röstsammanräkningarna sysselsatta personalen varit väl höga. Särskilt förefaller den vidtagna åtgärden att bestämma ersättningsbeloppen till de extra avdelningscheferna med hänsyn till den för ordinarie avdelningschef hos länsstyrelse fastställda avlöningen med undantag för personligt lönetillägg knappast stå i god överensstämmelse med de för civilförvaltningen gällande avlöningsbestämmelserna. Erinras må, att, för den händelse med stöd av 19 § i avlöningsreglementet personal inom länsstyrelsen förordnats att mot åtnjutande av där stadgad ersättning såsom extra avdelningschefer utföra detta arbete, ersättningsbeloppen blivit avsevärt lägre. Att i detta fall tillämpa föreskriften om tjänstledighetsavdrag enligt 16 § avlöningsreglementet eller med andra ord att betrakta befattningshavarna såsom tjänstlediga för fullgörande av offentligt uppdrag har heller icke stått i god överensstämmelse med gällande föreskrifter.

Med anledning av vad sålunda förekommit och då revisorerna anse det önskvärt att vid framdeles förekommande röstsammanräkningar enhetliga grunder för ersättningen till därför anlitas personal såväl inom som utom vederbörande länsstyrelse komma att tillämpas, hava de velat fästa riksdagens uppmärksamhet på nu ifrågakvarande spörsmål.»

I anledning av vad revisorerna anfört hava yttranden infordrats från samtliga länsstyrelser, vilka yttranden under hand överlämnats till utskottet. Därjämte har allmänna civilförvaltningens lönenämnd i samband med den under 5:o) här ovan behandlade frågan jämväl yttrat sig beträffande det i denna punkt berörda spörsmålet. Sistnämnda yttrande återfinnes i bilaga till detta utlåtande.

Utskottet har funnit önskvärt, att bestämmelser av Kungl. Maj:t meddelas för vinnande av största möjliga enhetlighet vid bestämmandet av ersättningarna till den personal, som anlitas för sådana uppdrag, varom här är fråga. Till vad lönenämnden anfört beträffande ersättningsgrunderna i övrigt, har utskottet velat uttala sin anslutning.

Utskottets yttrande.

Då utskottet emellertid inhämtat, att vederbörande departementschef har sin uppmärksamhet riktad på de av revisorerna berörda spörsmålen, har utskottet icke ansett erforderligt, att någon åtgärd nu vidtages från riksdagens sida.

Vad sålunda förekommit har utskottet därför endast velat för riksdagen

omförmåla.

Stockholms
läns räkens-
skaper.

7:0) Under socialdepartementet, § 29, hava revisorerna meddelat vissa av dem gjorda iakttagelser vid granskningen av Stockholms läns räkenskaper (Del I sid. 32—35).

Revisorerna hava därvid bland annat behandlat frågan om förrättandet av exekutiva auktioner samt häröver anfört följande:

»Jämlikt kungl. kungörelsen den 10 oktober 1890 med däri genom kungörelsen den 14 december 1917 vidtagen ändring ägde landssekreterare att för å landskansliet förrättad exekutiv auktion uppbära visst arvode, medan, därest auktionen förrättades annorstädes, arvodet tillfölle vederbörande auktionsförrättare. I samband med utfärdandet år 1925 av de nya avlöningsbestämmelserna för länsstyrelsernas tjänstemän borttogos sportlerna såsom en löneinkomst för landssekreteraren, och föreskrefs beträffande sportlerna, att de skulle redovisas till länsstyrelserna och i länsräkenskaperna bokföras under riksstatens inkomsttitel »Diverse inkomster».

Revisorerna hava funnit, att ifrågavarande sportler vid länsstyrelsen i Stockholms län, vilka enligt en från riksräkenskapsverket inhämta uppgift under år 1922 uppgått till 26,232 kronor och under år 1923 till 22,634 kronor, under budgetåret 1925—1926 endast belöpt å 668 kronor 50 öre samt under budgetåret 1926—1927 till och med utgången av maj månad å 890 kronor. Under juni månad 1927, då 14 exekutiva auktioner hållits å landskansliet, hava sportler inlevererats till statsverket med 2,724 kronor 50 öre. Enligt vad revisorerna erfarit, hava under sistnämnda båda budgetår endast ett fåtal exekutiva auktioner hållits å landskansliet, medan flertalet dylika auktioner enligt vad som jämväl framgår av länsstyrelsens räkenskaper förrättats av en landsfiskal, bosatt i Stockholms närhet. Enligt en av landssekreteraren i länet till revisorerna på anmodan lämnad uppgift har under tiden från och med 1 januari 1926 intill utgången av juni månad år 1927 å landskansliet förrättats endast 33 auktioner, medan 215 dylika hållits av nyssnämnda landsfiskal, vilken därför uppburit de sportler, som, därest auktionerna hållits å landskansliet, skolat inlevererats till statsverket. De belopp, som härigenom undandragits statsverket, uppgå enligt en av revisorerna gjord approximativ beräkning till omkring 30,000 kronor.

Revisorerna, som ansett det vara av intresse att erfara huruvida i andra län, där exekutiva auktioner kunnat förväntas hava hållits i större omfattning, liknande förfaringssätt tillämpats, hava begärt upplysningar härom från länsstyrelserna i Östergötlands, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län. Av de inkomna svaren framgår, att i nämnda tre län några dispositioner, liknande dem, som skett i Stockholms län, icke förekommit i andra fall än då vederbörande gäldenär på grund av 98 § utsökningslagen gjort framställning om auktions avhållande å tingsställe i orten. Emellertid har det kommit till revisorernas kännedom, att i några andra län ett liknande förfaringssätt som det i Stockholms län, ehuru i mindre utsträckning, vunnit tillämpning.

Då landssekreterare, som övergått på 1925 års lönestat för befattningshavare vid länsstyrelserna, i form av personligt lönetillägg tillerkänts viss ersättning för mistade sportler och samtidigt föreskrift meddelats, att ifrågavarande sportler skulle redovisas till länsstyrelserna och uppföras såsom inkomst å riksstaten, har härmed givetvis varit meningen, att ifrågavarande exekutiva auktioner allt fortfarande skulle, i den mån så enligt bestämmelserna i utsökningsdagen kunde ske, hållas å landskansliet. Genom att överlämna hållandet av auktionerna åt befattningshavare utom länsstyrelsen,

har denne kommit att få uppbära de sportler, som äro förenade med hällandet av exekutiva auktioner. Statsverket har följaktligen samtidigt som det fått utbetala ersättning för den mistade sportelinkomsten till förre landssekreteraren i Stockholms län kommit att gå miste om huvuddelen av de inflytande sportelinkomsterna.

Då det enligt 16 § av den för riksdagens revisorer gällande instruktionen åligger revisorerna att tillse, att icke statens medel användas för andra ändamål än dem, vartill de av riksdagen föreskrivits skola disponeras, hava revisorerna ansett sig böra fästa riksdagens uppmärksamhet på berörda förhållande, vilket enligt revisorernas mening måste anses vara synnerligen anmärkningsvärt och vittna om en betänklig brist på hänsyn till statens intressen.»

Yttrande i ärendet har avgivits av riksräkenskapsverket (Del III sid. 86 och 87) varjämte förklaring inkommit från länsstyrelsen (Del III sid. 56—62), som beträffande ovannämnda fråga anfört följande:

»Länsstyrelsen erinrar till en början därom, att jämlikt utsökningslagens 98 § exekutiv auktion, varom här är fråga, kan hållas antingen å vederbörande landskansli eller å annat ställe, och att, när den skall hållas å annat ställe, särskild förrättningsman skall förordnas. Galdenär å landet äger påfordra auktion å tingsställe i orten; därest galdenär önskar annat ställe i orten, »må auktionen där hållas, ifall överexekutor prövar stället lämpligt»; för övrigt gäller såsom allmän regel, att överexekutor äger bestämma, var auktionen skall hållas.

Att länsstyrelsen haft laga grund för det anmärkta förfarandet, är sålunda uppenbart och av revisorerna icke bestritt. Anmärkningen måste följaktligen gå ut på att länsstyrelsen missbrukat sin rätt att bestämma annat förrättningsställe än landskansliet och förordna särskild förrättningsman. Revisorerna hava i detta hänseende betonat, att när vid 1925 års löneroglering för länsstyrelserna sportlerna för exekutiva auktioner å landskansliet indrogos till statsverket, men viss ersättning tillerkändes vederbörande befattningshavare, »härmed givetvis varit meningen, att ifrågavarande auktioner allt fortfarande skulle, i den mån så enligt bestämmelserna i utsökningslagen kunde ske, hållas å landskansliet».

Revisorerna citerade uttalande har fått en tillspetsning, som gör det samma starkt missvisande. Så vitt länsstyrelsen känner, har varken vid 1925 års löneroglering eller efteråt varit tal om att reglerna för exekutiva auktioner skulle på något sätt förändras — en förändring hade för övrigt icke kunnat ske utan lagändring. Det motsvarar varken lagens bud eller praxis, när revisorerna tala om att auktioner »fortfarande» skulle hållas å landskansliet i alla de fall då »så enligt bestämmelserna i utsökningslagen kunde ske». Lagen medger uttryckligen och praxis har utan all fråga varit, att sådana auktioner kunna hållas å annat ställe även i fall, då de »kunde ske» i landskansliet. Det är just denna bestämmanderätt, som tillkommer överexekutor, och som både formellt och reellt kvarstår orubbad. Vad år 1925 förutsattes och kunde förutsättas var säkerligen icke annat eller mera än att överexekutor icke skulle förlägga exekutiva auktioner å annat ställe än landskansliet i andra fall än då giltiga skäl därtill förelåge, alltså icke i syfte att därmed kringgå sportlernas indragning till statsverket.

Frågan gäller sålunda i förevarande fall, om länsstyrelsen haft giltiga skäl för att under den tid anmärkningen avser förordna särskild förrätt-

ningsman i den utsträckning som skett. Denna fråga hava revisorerna helt förbigått. Länsstyrelsen skall tillåta sig att upptaga den till vederbörlig belysning.

När länsstyrelsen under senare halvåret 1925 började förordna särskild förrättningsman, berodde det på särskilda förhållanden, som efter länsstyrelsens uppfattning gjorde ett sådant förfarande erforderligt. Sedan flera år hade antalet inkommande ärenden oavslått ökat och balansen vid årsskiftena visat en oroande tendens att stiga. Vad särskilt angår landskansliet, varom nu är fråga, blev ökningen under hela året 1925 synnerligen stark. Det visade sig också efter årsslutet, att antalet under 1925 inkomna ärenden stigit till 24,602, medan under 1924 inkommit 21,911; stegringen från 1924 uppgick till ej mindre än 2,691 eller ungefär 12 procent. Länsstyrelsen kunde icke undgå att med allvarligt bekymmer förutse, att ärendenas behandling icke kunde hålla jämna steg med en så våldsam ökning, i all synnerhet som Stockholms länsstyrelse på grund av länets egenartade struktur i förhållande till andra länsstyrelser har en extraordinärt hög proportion av ärenden med särskilt krävande och tidsödande natur, såsom fattigvårdsmål, stadsplane-, jordstycknings- och byggnadsfrågor, vägärenden av olika slag, lagsökningsärenden och exekutiva auktioner. För att i möjligaste mån motverka denna fara för administrationens gilla gång fanns, jämte största möjliga intensifiering av arbetet, endast två utvägar: antingen att utverka omedelbar förstärkning med kvalificerad och annan arbetskraft eller att på något håll lätta arbetsbördan. Det förra kunde utan tvivel motiveras, då landskansliets ordinarie tjänster icke utökats sedan 1918, under vilket år de inkomna ärendena stannat vid ett antal av 12,173 eller ungefär hälften mot 1924, men man ansåg, av skäl, som icke torde behöva utvecklas, åtminstone för det dåvarande en sådan lösning knappast genomförbar. Lättnad i arbetsbördan åter kunde endast ske beträffande en kategori av ärenden, nämligen de exekutiva auktionerna, genom dessas överlämnande i större utsträckning till särskild förrättningsman. På så sätt framtvangs detta förfarande. Det kunde för övrigt icke förebyggas, att balansen till 1926 i alla händelser steg till 2,975 ärenden, och detta ehuru under 1925 slutbehandlats 2,298 ärenden mer än under 1924.

I detta sammanhang bör framhållas, att länsstyrelsen redan vid föregående tillfällen, då det funnits erforderligt att avlyfta arbete från kansliet, förfarit på samma sätt, utan att däremot gjorts någon erinran. Så hade under åren 1912—1913 samt månaderna närmast förut och efteråt sammanlagt 382 exekutiva auktioner uppdragits till särskilda förrättningsmän, samt under 1917 jämte närmast föregående och efterföljande månader 259 exekutiva auktioner huvudsakligen till en förrättningsman, som prövats äga synnerlig kompetens för dessa krävande ärenden. Denne var samne person, som förordnades 1925 och sedermera följande år och vilken nu omförmäles av revisorerna. Att förfarandet icke förekommit mellan 1918 och 1925, hade berott på landskansliets förstärkning 1918.

Det hade givetvis varit länsstyrelsens förhoppning, att auktionernas överlämnande i större utsträckning till särskild förrättningsman skulle bliva av kortare varaktighet. Året 1926 medförde emellertid ännu större belastning av landskansliet. Inkommande ärenden ökades alltjämt — slut-siffran blev 27,168 och den nya stegringen från 1925 alltså 11 procent. Härtill kom med senare halvåret 1926 en högst kännbar minskning i arbetskraft. Dittillsvarande landssekreteraren avgick med pension den 1 augu-

sti 1926 efter att hava åtnjutit semester från 16 juni. Till landssekreterare utnämndes förutvarande länsassessorn den 28 januari 1927, varmed länsassessorstjänsten blev ledig; den tillsattes den 4 juni 1927 med tjänsteman från annat län, vilken inträdde i tjänstgöring den 16 samma månad. Under senare hälften av 1926 och förra hälften av 1927 var sålunda en av landskansliets två främsta befattningar utan ordinarie innehavare. Denna reduktion av den högst kvalificerade personalen kunde helt naturligt endast delvis ersättas genom förordnanden från lägre till högre grader och i sista hand extra arbetskraft. Under sådana förhållanden fann länsstyrelsen, då den vid skilda tillfällen under 1926 övervägde möjligheten att återupptaga auktionerna å landskansliet i normal utsträckning, att detta ännu icke kunde ske utan att äventyra övriga arbetsuppgifter. Alla ansträngningar måste samlas på att förebygga ytterligare stegring av arbetsbalansen och om möjligt nedbringa den.

Detta lyckades till sist. När arbetsredogörelsen för 1926 sammanfattades ett stycke in på 1927, visade det sig, att å landskansliet slutbehandlats 3,875 ärenden mer än 1925, samt att balansen sjunkit till 2,168.

Så snart det förbättrade läget konstaterats och därjämte kunde förutses att länsassessorstjänsten inom nära framtid komme att tillsättas, började länsstyrelsen öka auktionerna å landskansliet. I slutet av mars och under april 1927 utlystes ett flertal att förrättas i maj — revisorerna hava icke uppmärksammat detta — och med juni upphörde den extraordinära användningen av särskild förrättningsman. Därefter hava auktioner förlagts till landskansliet i samma utsträckning som före 1925.

Nu relaterade fakta — vilka givetvis kunnat av revisorerna inhämtas — torde ställa det anmärkta förfarandet i helt annan dager än revisorernas framställning. Länsstyrelsen tror sig hava framlagt fullgiltiga skäl för sitt användande från hösten 1925 till våren 1927 av den möjlighet, som enligt utsökningslagen står öppen och även tidigare använts, att förflytta ett flertal auktioner från landskansliet till särskild förrättningsman. Det fanns ingen annan utväg att förebygga en hotande stockning i landskansliets arbete. Att utvägen togs i bruk, vågar länsstyrelsen anse icke blott försvarligt, utan direkt påkallat av skyldig omsorg om administrationens tillbörliga fortgång och skälig hänsyn till den mängd av myndigheter och enskilda, för vilka det är angeläget att ärendenas behandling icke över hövan fördröjes.

Revisorerna hava uteslutande fäst sig därvid, att statsverket gått miste om vissa auktionssportler. Men detta är endast en sida av saken och enligt lag och hävd icke den grundläggande. Länsstyrelsen har haft rätt och plikt att utgå från en annan synpunkt, nämligen den, att auktionerna måste ordnas med hänsyn till det trängande behovet att i en för landskansliets funktioner hotande situation något lätta dess arbetsbörd. Mot behovet av denna lättnad och vad genom den vunnits må man sedan, om så skall vara, väga minskningen i statens sportelintäkt. Länsstyrelsen kan icke finna annat än att dess skäl för förfarandet måste väga tyngre.

Det bör för övrigt icke lämnas oanmärkt, att revisorernas »approximativa beräkning» av de förlorade sportlerna — omkring 30,000 kronor för tiden 1 januari 1926—30 juni 1927 — icke håller streck. Den förordnade förrättningsmannens sportler hava *brutto* uppgått till 19,241 kronor 2 öre för auktioner under 1926 och 7,884 kronor 30 öre för tiden 1 januari—1 juli 1927 eller tillhoppa 27,125 kronor 32 öre. Det är vidare oriktigt att förutsätta, att hela det belopp, som förrättningsmannen under ifrågavarande

tid uppburit, under normala förhållanden skulle ingått till statsverket. Även normalt har nämligen länsstyrelsen, såsom här inledningsvis erinrats, i vissa fall laga skyldighet att utsätta auktionen å annat ställe än landskansliet; i vissa andra fall ger lagen anvisning, att så »må» ske på gäldenärens framställning; och dessutom kan uppenbarligen ej heller för övriga fall överexekutors bestämmanderätt helt elimineras. Vad förrättningsmannen uppburit får alltså ytterligare reduceras, — huru mycket, låter sig givetvis icke fixeras. Slutligen skulle, såsom ovan påvisats, auktionernas hållande å landskansliet under ifrågavarande tid hava nödvändiggjort en förstärkning av så väl kvalificerad som annan arbetskraft, vilken måst draga avsevärd kostnad och än mera minska nettobehållningen av sportler.

Vad än det sålunda reducerade sportelbeloppet för auktioner å landskansliet må kunnat bli, kan länsstyrelsen icke underlåta att inlägga en bestämd gensaga mot revisorernas ordasätt, att detta belopp »undandragits statsverket». Ett sådant uttryck antyder, att här skulle vara fråga om någon manipulation med syfte att kringgå 1925 års bestämmelser om att sportlerna för auktioner å landskansliet skola indragas till staten. Länsstyrelsen behöver icke förklara, att en sådan tydning av dess förfarande är fullständigt orättmätigt. Förestående redogörelse ådagalägger, att länsstyrelsen helt enkelt sett sig av sin ämbetsplikt nödsakad att begagna sin rätt enligt utsökningslagen på sätt som skett.

Revisorerna hava meddelat vissa uppgifter om exekutiva auktioner i andra län och i sådant hänseende omförmålt, att i tre namngivna län särskilda förrättningsmän endast förordnats, då gäldenär enligt utsökningslagen påfordrat auktion å tingsställe, samt att det visserligen »kommit till revisorernas kännedom» att i andra län tillämpats »ett liknande förfaringsätt, som det i Stockholms län», men att detta ägt rum »i mindre utsträckning». Länsstyrelsen finner det icke angenämt att indraga andra länsstyrelser i denna anmärkningsfråga. Men när det gäller tillämpning av en befogenhet, som enligt lag tillkommer alla länsstyrelser, läser dock billighet och opartiskhet kräva, att en undersökning icke inriktas ensidigt utan någorlunda likformigt sträcker sig över länsförvaltningen i dess helhet. Länsstyrelsen har under den för detta utlåtande utmätta tid icke medhunnit någon fullständig undersökning, men anser sig pliktig att åtminstone meddela vissa stickprov från de upplysningar, som för tiden 1 januari 1926—30 juni 1927 äro att hämta ur länskungörelserna och Post- och Inrikestidningar. Med reservation för av brådskan möjligen föranledda mindre felaktigheter framgå dessa stickprov av följande tablå.

Län:	Antal utlysta auktioner att hållas under tiden $\frac{1}{1}$ 1926 — $\frac{30}{6}$ 1927 av:		Anmärkningar:
	Länsstyrelsen:	Förrättningsman:	
Kronobergs ..	13	40 ¹	¹ En auktionskungörelse avser 25 olika fastigheter och två andra respektive 14 och 5.
Kalmar	9	28	
Kristianstads	12	94	
Malmöhus ...	7	88	
Hallands	0	31	
Kopparbergs	7	52	
Gävleborgs ...	12	67	

Förestående siffror giva vid handen, att auktioner med särskild förrättningsman i de län, som upptagas å tablån, kommit till avsevärd och flerstädes till proportionsvis mycket stor användning. Tablån bestyrker också på ett slående sätt, huru extraordinärt stort antalet auktioner är i Stockholms län — enligt statsrevisorernas siffror för ifrågavarande tid sammanlagt 284 *hållna* auktioner — jämfört med andra län: för de å tablån upptagna växlar totalsiffran *utlysta* auktioner mellan 106 och 31, och i intet av dessa län skulle sålunda auktionernas koncentrerings till landskansliet innebära en tillnärmelsevis så stor belastning som i Stockholms län. Det må icke förvåna, om länsstyrelsen inför sådana fakta finner anledning att fråga, varför anmärkning framställts endast mot Stockholms län.

Revisorerna avsluta förevarande punkt med det starka uttalandet, att det anmärkta förfarandet måste anses »vittna om en betänklig brist på hänsyn till statens intressen». Länsstyrelsen vågar efter den utredning som nu lämnats hävda, att detta omdöme ur alla synpunkter saknar fog, samt att förfarandet tvärtom varit motiverat av ett avgörande statsintresse, nämligen förvaltningens gilla gång.»

Av den lämnade förklaringen framgår, att det av Stockholms länsstyrelse tillämpade förfarandet kommit till användning även vid åtskilliga andra länsstyrelser. Utskottet kan icke undgå att finna detta i hög grad betänkligt, men anser sig dock icke åtminstone för närvarande böra föreslå, att riksdagen vidtager någon särskild åtgärd i anledning av vad som förekommit. Emellertid förutsätter utskottet att vederbörande myndigheter och kommande års revisorer hava sin uppmärksamhet riktad på ifrågavarande förhållanden.

Vad i ärendet förekommit, har utskottet funnit vara av den vikt, att utskottet velat detsamma för riksdagen

omförmåla.

8:o) Under socialdepartementet, § 33, hava revisorerna behandlat vissa av lappfogden i Västerbottens län företagna tjänsteresor samt anmärkt på därvid gjorda dubbeldebiteringar för samma resor (Del. III sid. 37 och 38).

Vad som därvid förekommit, hava revisorerna betecknat såsom synnerligt anmärkningsvärt och ansett böra giva anledning till en närmare undersökning av länsstyrelsen och riksräkenskapsverket. I intet av berörda fall hade, enligt vad revisorerna meddelat, någon anmärkning framställts från sistnämnda myndighets sida.

Förklaringar hava avgivits av riksräkenskapsverket (Del III sid 101—103) och länsstyrelsen (Del III sid. 94—97). Länsstyrelsen har därvid meddelat, att länsstyrelsen vidtagit en ingående undersökning rörande ifrågavarande felaktigheter. Vid länsstyrelsens förklaringskrivelse har

Utskottets
yttrande.

Vissa av lapp-
fogden i Västerbottens län
företagna
tjänsteresor
m. m.

fogats ett yttrande från lappfogden, som medgiver anmärkningarnas riktighet och förklarar sig villig återbära de för mycket uppburna medlen.

I samband härmed har utskottet till behandling upptagit vad revisorerna under socialdepartementet, § 34, anfört rörande kostnader för lappfogdarnas verksamhet (Del III, sid. 38—40). Efter att hava meddelat vissa uppgifter, enligt vilka nämnda kostnader för budgetåret 1926—1927 uppgingo till sammanlagt 172,540 kronor 85 öre för de tre nordligaste länen, i vilka lappfogdar funnos tillsatta, hava revisorerna anfört följande:

»Av ovanstående sammanställning framgår, att kostnaderna för rese- och traktamentsersättningar för lappfogden och dennes biträden inom Västerbottens län uppgått till ett synnerligen högt belopp. Revisorerna, som i annat sammanhang framställt vissa anmärkningar rörande resor, företagna av lappfogden i detta län, hava närmare granskat det sätt, på vilket planläggningen av ifrågavarande befattningshavares tjänsteresor i allmänhet ägt rum inom samma län. Den företagna granskningen har givit revisorerna den bestämda uppfattningen, att mycket väsentliga brister äro tillfinnandes i berörda hänseende. Särskilt hava revisorerna uppmärksammat, att lappfogden, biträdande lappfogden och olika lapptillsyningsmän, såvitt av de avgivna reseräkningarna framgår, samtidigt färdats samma vägsträckor med användande av olika automobiler, ävensom att i ett flertal fall resor företagits med automobil, oaktat förrättningens art icke synes hava varit sådan, att icke järnväg i stället kunnat komma till användning. Revisorerna hava även lagt märke till, att i ett flertal fall resor företagits, vilka icke, såvitt revisorerna kunna bedöma, hava varit nödvändiga, och vilkas värde i varje fall ingalunda torde motsvara de kostnader, som resorna åsamkat statsverket. Lappfogden har i åtskilliga fall själv företagit tjänsteresor i anledning av vissa från länsstyrelsen begärda upplysningar eller för underskrift av arrendekontrakt angående odlingslägenheter m. m., vilka resor skulle dragit avsevärt lägre kostnader, därest desamma i stället företagits av under lappfogden lydande personal, vilket lämpligen synes kunnat ske.

Enligt 8 § av allmänna resereglementet den 18 juni 1925 skall, när vid förrättningsresa två eller flera i samma förrättning deltagande personer hava att färdas samma väg med bland annat taxeautomobil, där sådant sig göra låter, och befinnes ägnat att nedbringa resekostnaden, den främste bland förrättningsmännen anskaffa för samtliga förrättningsmän erforderliga fortskaffningsmedel och mot ersättning förskjuta kostnaden härför, varjämte en var resande äger uppbära ersättning motsvarande kilometerpenningarna. Vid sin granskning hava revisorerna funnit, att ifrågavarande föreskrift icke behörigen iakttagits inom Västerbottens län. Sålunda har exempelvis en lapptillsyningsman vid samåkning i automobil med lappfogden under 4 dagar för denna resa uppburit, förutom kilometerpenningar, gottgörelse enligt gällande automobiltaxa med över 400 kronor. Ersättning för automobilen jämte kilometerpenningar har uppburits även av lappfogden för nämnda resa. Samtliga av såväl biträdande lappfogden som lapptillsyningsmannen utfärdade reseräkningar äro attesterade av lappfogden och hava granskats av länsstyrelsen med endast vissa smärre erinringar.

Revisorerna hava icke kunnat undgå att finna, att kostnaderna för den av lappfogden och hans biträden inom Västerbottens län utövade verksamheten äro oproportionerligt stora i betraktande av de arbetsuppgifter, som åligga dem. Framför allt äro personalens resekostnader påfallande höga. Det

synes revisorerna nödvändigt att sådana anordningar vidtagas, att för framtiden dessa kostnader hållas inom rimliga gränser.

Vad beträffar frågan om de felaktigheter, som förekommit vid utbetalning av resekostnads- och traktamentsersättningar inom Västerbottens län, måste revisorerna finna det synnerligen anmärkningsvärt, att granskningen inom länsstyrelsen icke verkstälts på ett mera noggrant sätt än att dylika felaktigheter kunnat passera utan erinran. Revisorerna anse sig böra framhålla nödvändigheten av att en grundlig undersökning företages beträffande berörda resekostnaders uppkomst och därmed sammanhängande omständigheter. Någon anmärkning har i dessa fall icke heller framställts från riksräkenskapsverkets sida.»

Förklaringar hava avgivits av riksräkenskapsverket (Del III sid. 103) och länsstyrelsen i Västerbottens län (Del III sid. 98—101).

De av revisorerna gjorda, här ovan berörda anmärkningarna synas utvisa, att det för närvarande tillämpade redovisningssystemet med räkenskapernas månatliga insändande till riksräkenskapsverket medfört vissa svårigheter att vinna en fullt effektiv kontroll hos de medelsförvaltande myndigheterna. Utskottet har emellertid under hand erfarit, att åtgärder redan av riksräkenskapsverket vidtagits för att i samband med viss omläggning i redovisningssystemet skapa större kontrollmöjligheter. Med hänsyn härtill och då länsstyrelsen i Västerbottens län, enligt vad som framgår av den avgivna förklaringen, föranstaltat om en ingående undersökning av de anmärkta missförhållandena samt vidtagit åtgärder för undvikande av ett upprepande därav, har utskottet icke funnit skäl föreligga att närmare än som nu skett ingå på berörda spørsmål.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet har allenast velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmåla.

9:o) Under finansdepartementet, § 37, hava revisorerna behandlat frågan om statens expensutgifter samt lämnat en redogörelse för sina vid en ingående undersökning härav gjorda iakttagelser (Del I sid. 47—110).

*Statsverkets
expens-
utgifter.*

Efter att hava framställt vissa anmärkningar beträffande speciella fall hava revisorerna gjort följande sammanfattning av sina iakttagelser:

»Revisorerna hava i den föregående delen av detta uttalande framställt de anmärkningar och förslag, vartill deras specialgranskning av här ifrågasvarande slag av expensutgifter givit anledning. Till vad som sålunda anförts tillåta sig revisorerna foga följande sammanfattning och slutliga erinringar beträffande frågan i dess helhet.

Den av revisorerna verkställda utredningen har visat, att de kostnader, statsverket årligen har att vidkännas för de olika ändamål, vilka här sammanfattats under benämningen expenser, uppgå till den betydande summan av i runt tal 20 miljoner kronor. Vid detta belopp hava utgifterna hållit sig i stort sett oförändrade under de tre sista budgetåren, dock visa siffrorna för budgetåret 1926—1927 hän på att en tendens till stegring gör sig gällande. Att en sådan, reellt sett, föreligger, om man tar hänsyn till den allmänna prissänkning, som under de senare åren ägt rum, och det stilla-

stående, som under dessa år karakteriserat statsadministrationen med hänsyn till organisatoriska förhållanden, hava revisorerna förut framhållit.

Vad genom utredningen sålunda framkommit rörande expensutgifternas betydande omfattning utgör en allvarlig maning för statsmakterna att på denna punkt söka insätta kraftiga och effektiva besparingsåtgärder.

Av den historiska redogörelsen har även framgått, att frågan om hithörande utgifters nedbringande gång efter annan varit föremål för uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts och riksdagens samt riksdagens revisorers sida. Åtskilliga anordningar hava vidtagits i nämnda syfte, av vilka de viktigaste torde hava varit anordnandet år 1921 av kontroll över bränsleförbrukningen samt 1924 års cirkulär angående standardpapper. Övriga åtgärder hava inskränkt sig till detaljer och torde knappast hava haft någon nämnvärd effekt.

Den år 1924 företagna fixeringen av vissa poster under de allmänna expensanslagen torde visserligen för dessa anslags vidkommande haft en viss betydelse, men i betraktande av att nämnda anslag utgöra endast en mindre del av statsverkets expenskostnader ter sig dock berörda anordning såsom en åtgärd av relativt ringa räckvidd.

Problemet om expensutgifternas hållande inom en skälig ram är för visso icke lätt att komma till rätta med. Såsom en första förutsättning för att en klok hushållning på detta område skall kunna åvägbringas måste gälla, att vederbörande statsinstitutioner själva äga kännedom om vad de utgiva för de olika ändamål, som här avses. Om en ämbetsmyndighet icke är i stånd att i varje stund med lätthet fastställa omfattningen av sina utgifter för de särskilda kategorierna av expenser, torde en verksam kontroll å dessa utgifter även vara omöjliggjord. Ser man nu till, huruvida ovan angivna förutsättning i regel är för handen, måste det sägas, att så i verkligheten ej torde vara förhållandet. Detta har sin orsak i det redovisningssystem, som numera hos flertalet myndigheter tillämpas, och där utgifterna för olika till sin art ofta vitt skilda ändamål kronologiskt sammanföras under en gemensam redovisningsrubrik. Till följd härav äga myndigheterna endast undantagsvis tillgång till sådant räkenskapsmaterial, som gör det möjligt för dem att utan tidsödande arbete konstatera omfattningen av hithörande utgifter vid en viss tidpunkt och att oavlåtligt följa förbrukningen av medel för de särskilda ändamålen. Därför har det också, såsom revisorerna tidigare påpekat, varit förbundet med synnerligen stora svårigheter att ur de olika statsinstitutionernas räkenskaper erhålla sådana uppgifter, som kunde läggas till grund för en beräkning av statsverkets totala utgifter för expenser.

Det är uppenbart, att om de organ, som äro satta att övervaka statsinstitutionernas handhavande av här berörda utgifter, skola kunna åstadkomma något annat än en på detaljer inriktad granskning, räkenskaperna böra vara så beskaffade, att ur dem utan svårighet skall kunna vinnas en överblick över vad som till de olika ändamålen åtgått. Ty endast därigenom blir det möjligt att bedöma myndighetens behov och huruvida sparsamhet och omtanke i det hela utmärkt dess förvaltning.

De erfarenheter härom, revisorerna gjort vid den av dem företagna undersökningen, hava för dem klargjort nödvändigheten av att vad nu ifrågasvarande utgifter beträffar sådana anordningar i räkenskapshänseende vidtagas, att utgifterna inom de olika grupperna av expenser komma att redovisas å särskilda titlar för varje grupp. I den mån detta icke låter sig göra utan en omläggning av räkenskaperna, som ur andra synpunkter må-

hända kan befinnas olämplig, böra över ifrågavarande utgifter vid varje verk föras särskilda specialliggare. En motsvarighet härtill har tidigare funnits i de s. k. expensmedelsräkningarna.

Den av revisorerna företagna granskningen av statsinstitutionernas sätt att handhava ifrågavarande utgifter har av skäl, som förut angivits, måst inskränkas allenast till vissa slag av expenser, och revisorerna hava på grundval av de iakttagelser, de härutinnan gjort, funnit sig föranlåtna att förorda vissa åtgärder, som enligt deras mening med visshet komma att medföra avsevärda årliga besparingar för statsverket. Revisorerna tillåta sig hänvisa till det föregående och vilja här endast erinra om de uttalade önskemålen i avseende å dels en fullständig omarbetning av gällande bestämmelser rörande användningen av papper m. m. inom statsförvaltningen, dels ock en omläggning av ämbetsverkens inköpsmetoder. Vad dessa senare angår bör det framhållas, att riksdagens revisorer redan för mer än 40 år sedan påtalade, att verken företogo sina inköp var för sig utan någon samverkan och till växlande priser, men att ännu i dag i stort sett förhållandena i detta hänseende kvarstå oförändrade. Att under alla dessa år i endast få fall rättelse kommit till stånd, har tillskyndat statsverket stora förluster. Revisorerna vilja särskilt understryka detta, då de äro av den meningen, att ett ytterligare undanskjutande av inköpsmetodernas omläggning till en förnuftigare ordning måste med hänsyn till statsverkets intressen anses ej försvarbart. Mycket beror här på ämbetsverken själva, och det är att hoppas, att vad revisorerna anfört på denna punkt, skall av myndigheterna beaktas.

I fråga om de slag av expenser, som här icke avsetts att närmare granska, är det av synnerlig vikt att en ingående undersökning kommer till stånd. Då Kungl. Maj:t efter det revisorerna igångsatte sin utredning, tillsatt ännu en besparingsnämnd med bland annat särskilt uppdrag att ägna sitt intresse åt hithörande utgifter, torde det väl vara att förvänta, att i sinom tid förslag skola framkomma, som möjliggöra effektiva besparingsåtgärder jämväl i fråga om de expenser, som revisorernas utredning icke avsett.»

Utskottet förutsätter, att den särskilda besparingsnämnd, som tillsatts med uppdrag, bland annat, att undersöka statens expensutgifter, kommer att taga under omprövning vad revisorerna i föreliggande utredning anfört. Med hänsyn härtill har utskottet, som funnit de av revisorerna framställda förslagen förtjäna särskilt beaktande, dock ej ansett sig böra föreslå, att någon åtgärd från riksdagens sida härutinnan vidtages.

Då den av revisorerna till behandling upptagna frågan är av synnerlig vikt, framför allt ur ekonomisk synpunkt, har utskottet velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmåla.

10:o) Under finansdepartementet, § 38, hava revisorerna meddelat, att de företagit en undersökning, huruvida och i vilken omfattning kronan tillhörig fast egendom besvärades av penninginteckningar (Del I sid. 111—158).

Efter att hava lämnat en redogörelse för resultatet av denna under-

*Utskottets
yttrande.*

*Inteckningar
i kronans
fasta egen-
dom.*

sökning i avseende å de särskilda fastighetsförvaltande myndigheterna hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande:

»Såsom en regel har städse ansetts, att vid förvärvande av fastighet för kronans räkning noga borde tillses, att ej egendomen vore besvärad av in-teckning för gäld. Till grund för denna uppfattning torde ligga stadgan-det i § 77 regeringsformen att kronans fasta egendom icke må utan riks-dagens samtycke genom *förpantning* kronan avhändas och säkerligen även rent praktiska skäl. Nästan undantagslöst hava därför ock plägat i avtal om överlåtelse till statsverket av fast egendom intagas förbehåll om egen-domens gravationsfrihet. Att fast egendom, *efter det den kommit i kro-nans ägo*, skulle kunna bliva belastad med in-teckning för gäld, utan att därtill medgivande lämnats av Kungl. Maj:t och riksdagen, har med hän-syn till nyssnämnda stadgande i regeringsformen ansetts uteslutet.

I belysning av det nu sagda ter sig onekligen resultatet av den utav revisorerna företagna undersökningen överraskande. Utredningen visar nämligen, att in-teckningar för gäld i ett avsevärt antal fall förekomma i kronans fastigheter utan att in-teckningarna äro i kronans händer. Femton fastighetsförvaltande myndigheter hava redovisat in-tecknade fastigheter eller fastighetskomplex till ett antal av sjuttiosex. I detta sammanhang bör emellertid nämnas, att, enligt vad som framgått av en jämförelse mellan de av nästföregående års revisorer införskaffade lagfartsför-teckningarna och de nu inlämnade gravationsbevisen, för ett antal av de i arméförvaltningens lagfartsför-teckning upptagna fastigheterna, vilka voro sådana, som förvärv-ats efter år 1900, gravationsbevis icke blivit av nämnda verk företedda. Detta avser egendom, som ej förvärvats genom expropriation och som är av beskaffenhet att kunna vara belastad med in-teckning. Revisorerna hava sig icke bekant vad orsaken härtill kan vara. Sannolikt har förhållandet sin grund i den oreda, som i allmänhet råder beträffande denna myndig-hets fastighetsförvaltning i rättsligt hänseende. Nu berörda omständighet gör emellertid, att det icke kan anses uteslutet, att in-teckningar förefinnas i långt större utsträckning, än utredningen visar.

I flertalet fall hava in-teckningarna belastat egendomen, redan då den övergick i kronans ägo, och detta ofta trots det att överlåtelsehandlingen stadgar såsom villkor, att egendomen skolat överlämnas gravationsfri. I åtskilliga av dessa fall har därtill köpeskillingen guldits oavkortad, utan avräkning med hänsyn till in-teckningarna. Men även sådana fall före-komma, då fastigheten in-tecknats efter det den övergått i kronans ägo. Härvid har merendels tillgått så, att vederbörande myndighet underlåtit att söka lagfart i avbidan på slutförandet av åtgärden för egendomens från-skiljande från stamfastigheten eller närmare bestämmande av egendomens gränser och under tiden har in-teckning beviljats i stamfastigheten och så-lunda kommit att besvära även den till kronan överlätna lägenheten.

Man finner alltså, att den omtalade regeln om gravationsfrihet för kro-nans egendom långt ifrån alltid upprätthållits. Att i så många fall av-vikelser från denna regel förekommit, finna revisorerna vara en betänkelig sak. Det skall visserligen icke förnekas, att många av de in-tecknade fastig-heterna hava ett relativt ringa värde, att viktiga praktiska hänsyn kunna hava talat för fastighetens övertagande trots in-teckningarnas förekomst och att, då det gäller in-teckningar i avsondrade lägenheter, och dessa gälla jämväl i stamfastigheten, denna i första rummet får svara för gälden. Men å andra sidan är det i flera fall fråga om kronan tillhörig värdefull egen-dom, som häftar för in-tecknad gäld, såsom ifråga om fiskehamnarna, vissa

till statens järnvägar och försvarsväsendet hörande fastigheter m. fl., och vidare är stamfastighetens solvens något, som det är mycket svårt att med bestämdhet yttra sig om. Här föreligger obestriddigen ett riskmoment, och det är risker av denna art, som för kronans del icke böra ifrågakomma. Det har i de från myndigheterna inkomna uppgifterna icke saknats antydningar om att man velat bagatellisera denna sida av saken, men sådana försök måste tillbakavisas, ty ett tummande från myndigheternas sida på regeln gravationsfrihet, när det gäller kronans fastigheter, kan medföra mycket allvarliga följder.

Av vad som vid utredningen framkommit, är det uppenbart, att myndigheterna i flera fall icke ägnat detta spörsmål tillbörlig omsorg. Såsom en ren försummelse måste det betecknas, då myndigheterna underlåtit att omedelbart efter fånet söka lagfart för att därigenom trygga fastigheten mot möjligheten av sedermera påkommande inteckning. Att avsöndringsförfarande icke slutförts eller oklarhet förelegat om ägo gränser torde icke kunna i detta hänseende åberopas som ursäkt, ty vanlig praxis lär vara, att lagfartsansökning i dylika fall ej avslås utan förklaras vilande och därigenom är skyddet vunnet. Att märka är även att enligt 37 § 3 mom. in-teckningsförförordningen tiden för lagfarts sökande, i händelse flera lägenheter blivit avsöndrade, är avgörande för den ordning, i vilken de avsöndrade lägenheterna hava att svara för gäld, som ej kan utgå ur stamfastigheten. Uppenbar försummelse har ock förelupit i de fall, där villkor om gravationsfrihet ej iakttagits av vederbörande myndighet och köpeskilling utbetalats utan avseende å förefintliga in-teckningar.

I det hela har utredningen visat, att mycket brister i fråga om noggrannhet och reda vid myndigheternas handhavande av dessa ärenden. Av ovan anförda skäl är det nödvändigt, att en ändring häri snarligen kommer till stånd. Enligt revisorernas mening bör en första åtgärd vara att de olika fastighetsförvaltande myndigheterna åläggas att årligen, omedelbart till Kungl. Maj:t eller till kammarkollegiet, som sedermera hade att härom inberätta till Kungl. Maj:t, lämna redogörelse för respektive fastigheters ställning i nu förevarande avseende och de åtgärder, som av myndigheten därutinnan vidtagits. Vad som i övrigt i nu förevarande avseende skall åtgöras, torde utan uppskov böra bli va föremål för ett närmare övervägande.»

Förklaringar hava avgivits av de myndigheter, som berörts av de av revisorerna under nämnda paragraf framställda anmärkningarna (Del III sid. 109—130).

Utskottet vill till en början erinra om att 1927 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för åstadkommande av större ordning och enhetlighet i fråga om den rättsliga vården av kronans fastigheter. Till grund för denna framställning lågo vissa av 1926 års revisorer påtalade missförhållanden beträffande lagfartsförhållandena vid kronans fasta egendom.

Den fråga, som 1927 års revisorer under förevarande paragraf berört, avser en annan del av ifrågavarande område, nämligen fastigheternas graverande med in-teckningar. Av utredningen framgår, att kronans fastigheter i ej obetydlig utsträckning kommit att belastas med in-teckningar — ett förhållande som utskottet måste beteckna såsom i hög grad betänkligt, även

*Utskottets
yttrande.*

om inteckningarna ifråga ofta icke kunna anses representera något större värde eller för kronan medföra större risker. Utskottet vill fördensskull instämma i revisorernas krav på större ordning och reda även på detta område.

I sådant avseende synes det påbörjade arbetet med ordnandet av kronans fastighetsförhållanden böra kompletteras med åtgärder för vinnande av mera tillfredsställande anordningar även beträffande inteckningsförhållandena. Särskilt det arméförvaltningen åliggande arbetet med ordnandet av fastighetshandlingarna och uppläggandet av kortregister över lantförsvarets fastigheter bör enligt utskottets mening bedrivas med skyndsamhet och jämväl avse inteckningsförhållandenas ordnande.

Med hänsyn till betydelsen av att dessa frågor snarast ordnas, får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för åstadkommande av fullt tillfredsställande anordningar beträffande inteckningsförhållandena i avseende å kronans fastigheter.

11:0) Under finansdepartementet, § 39, hava revisorerna anfört följande:

»I 16 § 1 mom. avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen stadgas, att därest tjänsteman av behörigen styrkt sjukdom, i andra fall än uti 2 mom. av samma paragraf avses (olycksfall i tjänsten), hindras att tjänstgöra, han äger åtnjuta oavkortad lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg under högst så lång tid av ett och samma kalenderår, att ledigheten för sjukdom tillika med semester eller därmed jämförlig ledighet icke överstiger 45 dagar, men skall, så framt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall finner skäl annorlunda medgiva, för tid därutöver å lönen vidkännas ett tjänstledighetsavdrag till belopp för dag räknat, som framgår av en i paragrafen intagen tabell.

Revisorerna hava uppmärksammat, att i fråga om befattningshavares tjänstledighet för sjukdom de olika statsmyndigheterna tillämpa en mycket växlande praxis, då det gäller frågan, huruvida för sjukdomens styrkande läkarintyg skall företes eller icke. I vissa verk fordras vid varje fall av sjukledighet intyg av legitimerad läkare, i andra åter har vid kortare ledigheter såsom behörigt intyg godkänts en av den sjuke befattningshavaren själv eller honom närstående personer avgiven försäkran, att frånvaron förorsakats av angiven sjukdom. I det senare fallet har den tidrymd, varför läkarintyg icke ansetts erforderligt, för de olika ämbetsverken i hög grad varierat — enligt vad revisorerna inhämtat — mellan 1 och 7 dagar och i något fall även längre tid.

Revisorerna hava även funnit, att den omfattning, i vilken nämnda art av kortare sjukledighet förekommit, ställer sig rätt olika inom olika verk. En i sådant hänseende av revisorerna verkställd undersökning beträffande medicinalstyrelsen, pensionsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, socialstyrelsen,

Visst slag av
sjukledighet
inom ämbets-
verken.

kontrollstyrelsen och riksräkenskapsverket har utvisat, att om antalet dagar kortare sjukledighet fördelas på antalet samtliga befattningshavare inom verket följande siffror erhållas för år 1926:

Medicinalstyrelsen	0.8	dagar för befattningshavare
Pensionsstyrelsen	2.7	» » »
Riksförsäkringsanstalten	2.5	» » »
Socialstyrelsen	2.7	» » »
Kontrollstyrelsen	1.7	» » »
Riksräkenskapsverket	4	» » »

Av det anförda framgår att tillämpningen av 16 § i avlöningsreglementet är i hög grad godtycklig. Enligt revisorernas mening måste det anses önskvärt, att kompletterande bestämmelser meddelas i syfte att för framtiden den osäkerhet, som tydligen vidlåder tolkningen av ifrågavarande författningsföreskrift undanröjes. Det torde nämligen icke kunna anses vare sig mot befattningshavarna rättvist eller med god ordning förenligt att avsevärt olika förfaringsätt tillämpas inom de statsinstitutioner, för vilka samma bestämmelser äga giltighet. Men reglerande bestämmelser i detta hänseende äro även ur den synpunkten påkallade, att den i nämnda paragraf stadgade rätten till avdragsfri ledighet lätt kan fresta till missbruk, därest icke kontrollen över orsakerna till uteblivande från tjänstgöring upprätthålles på ett enhetligt och effektivt sätt.»

Utskottet vill för sin del framhålla vikten av att ifrågavarande föreskrifter måtte bli på ett likformigt sätt tillämpade inom ämbetsverken. Emellertid har utskottet erfarit, att riksräkenskapsverket upptagit denna fråga till närmare övervägande samt att densamma, sedan yttranden inkommit från vederbörande lönenämnder, lärer komma att av Kungl. Maj:t tagas under omprövning. Vid sådant förhållande lärer någon särskild åtgärd härutinnan icke erfordras från riksdagens sida.

*Utskottets
yttrande.*

Vad i ärendet förekommit har utskottet emellertid velat för riksdagen

omförmåla.

12:o) Under ecklesiastikdepartementet, § 49, hava revisorerna med hänsyn till det otillfredsställande ekonomiska resultat, som de kungl. teatrarna lämnat, till behandling upptagit frågan om orsakerna härtill (Del I sid. 165—169).

*Kungl.
teatrarnas
verksamhet.*

Efter att hava lämnat åtskilliga sifferuppgifter rörande *Kungl. teaterns* (operans) verksamhet under de senaste åren hava revisorerna anført följande.

»Det skall visserligen icke förnekas, att de sista årens operaverksamhet kännetecknats av en berömvärd konstnärlig livaktighet och samtidigt en allvarlig strävan att upprätthålla kungl. teaterns traditioner som en lyrisk-dramatisk scen av internationella mått. Att beklaga är dock, att detta delvis kommit att ske under ödslande med teaterns krafter på arbetsuppgifter, vars resultat åtminstone ur publiksynpunkt icke motsvarat förväntningarna, och i övrigt utan att de ekonomiska synpunkterna tillmätts den vikt, som lägets allvar krävt. Skall överhuvud ett operaverksamhetens

fortsättande med statssubvention kunna anses ekonomiskt försvarligt, måste enligt revisorernas mening ett väsentligt nedbringande av det allmännas omkostnader åstadkommas. Ett strängare aktgivande på att sparsamhet och försiktighet iakttagas ifråga om alla utgifter torde i första hand vara nödvändigt. Vad de enskilda kostnadsposterna angår vilja revisorerna med hänsyn till de betydande utgifter, som hovkapellet betingar, ifrågasätta huruvida icke ett samarbete med den jämväl statsunderstödda konsertföreningen skulle kunna åvägabringas. Detta uppslag har redan tidigare framförts av förutnämnda sakkunniga, dock utan att hittills hava lett till resultat. Likaledes bör undersökas, huruvida icke en utsträckning av operaverksamheten till andra orter exempelvis i form av gästspel under längre eller kortare tidsperioder, eventuellt med visst lokalt understöd, vore en ekonomiskt genomförbar tanke. Revisorerna vilja erinra, att bidrag från lotterimedel för närvarande lämnas för lyrisk teaterverksamhet i Göteborg; detta bidrag har för 1927 utgått med ett så betydande belopp som 385,000 kronor, varjämte ytterligare 181,125 kronor beviljats för 1928. Att märka är ock hursom en av svårigheterna att göra operainstitutionen bättre bärig ansetts vara den i förhållande till huvudstadens folkmängd alltför utsträckta spelsäsongen med därav följande stora antal föreställningar.

Även möjligheterna till ett bättre utnyttjande av operainstitutionen, enkannerligen orkestern, i rundradions tjänst, torde vara förtjänta av beaktande. Det lyckliga resultat, som det inledda samarbetet med dramatiska teatern medfört, torde inbjuda till ett fortsättande på denna inslagna väg exempelvis genom uppförande av större dramatiska skådespel, som kräva beledsagning av orkestermusik. Med tillfredsställelse hava revisorerna iakttagit den ökade utsträckning, i vilken skol- och folkföreställningar på sista tiden börjat ingå i repertoaren. Förutom att de kulturella värden operakonsten representerar härigenom komma en större allmänhet till godo, torde befogade förhoppningar kunna hysas att på detta sätt grunden skall kunna läggas för en betydlig utökning av den permanenta publikstock, varmed teatern har att räkna.»

I fråga om *dramatiska teaterns* verksamhet hava revisorerna yttrat följande:

»Även för dramatiska teaterns del är det ekonomiska resultatet mycket otillfredsställande. Verksamhetens bedrivande är endast möjligt tack vare stora årliga tillskott av lotterimedel. Vad spelåret 1926—1927 beträffar har trots att för nyanskaffning av dekorationer m. m. kunnat disponeras tidigare brandsättningsmedel till belopp av cirka 93,000 kronor, en förlust av i runt tal 275,000 kronor uppkommit. Påfallande är vilken väsentlig del av utgifterna, som utgöras av kostnader för dekorationer och kostymer, vad 1926—1927 beträffar sammanlagt nära 160,000 kronor.

Med vad sålunda anförts hava revisorerna avsett att närmare belysa de mycket otillfredsställande ekonomiska resultaten av de båda kungl. teaternas verksamhet. Enligt revisorernas mening måste starkare garantier skapas för en bättre ekonomisk förvaltning av dessa båda teatrar under en mera framträdande känsla av att uppkommande förluster icke kunna i alltför hög grad övervältras på det allmänna. Av synnerlig vikt är överhuvud att de båda teaternas verksamhet omläggas på ett sådant sätt, att behoven av tillskott från stats- eller lotterimedel väsentligt minskas.»

Med anledning av vad revisorerna anfört hava yttranden avgivits av styrelsen för Kungl. teaterns aktiebolag¹ (Del III sid. 139—145) samt av styrelsen för dramatiska teatern (Del III 145—147).

Styrelsen för *Kungl. teaterns aktiebolag* har bland annat anfört följande:

I känsla av, att en mera avsevärd allmän reducering av lönestaten vore särskilt ägnad att nedbringa kungl. teaterns av revisorerna anmärkta höga utgifter, har styrelsen ägnat denna fråga särskild uppmärksamhet och därvid kommit till det resultat, att en sådan reducering för närvarande icke kan — därest kungl. teatern rätt skall fylla sin uppgift — komma till stånd.

Revisorerna ifrågasätta, huruvida icke, med hänsyn till de betydande utgifter, som orkestern be'ingar, ett samarbete med konsertföreningen skulle kunna åvägbringas. Härvid må till en början erinras, att — såsom revisorerna påpeka — frågan redan på sin tid upptagits av de ovan nämnda sakkunniga. Det av de sakkunniga då för konsertföreningens styrelse framlagda förslaget innebar, att kungl. teatern skulle övertaga konsertföreningens verksamhet om än i något begränsad utsträckning. Konsertföreningens styrelse ställde sig emellertid helt avvisande till förslaget, och detsamma måste därför förfalla. Kungl. teaterns styrelse vill här inskränka sig till att påpeka, att konsekvensen av nämnda förslags utförande skulle varit konsertföreningens upphörande och upplösning av dess orkester.

Revisorerna förorda vidare undersökning, huruvida icke en utsträckning av verksamheten å kungl. teatern till andra orter, exempelvis i form av gästspel, under längre eller kortare tidsperioder, eventuellt mot visst lokalt understöd, vore »en ekonomiskt genomförbar tanke». Denna fråga är icke ny. För åtskilliga år sedan gjordes ett försök att med kungl. teaterns personal och dekorationer å Stora teatern i Göteborg under en kortare tid uppföra några operaverk. Försöket slog ej särdeles väl ut. Frågan är av den komplicerade beskaffenhet, att styrelsen icke anser sig härutinnan böra avgiva annat yttrande än att, därest inre och yttre betingelser för sådana gästspel, som revisorerna ifrågasätta — om utsträckning av verksamheten i annan form än genom gästspel kan icke vara tal — efter sorgfällig prövning skulle visa sig föreligga, den nu ånyo framkastade tanken allt fort skall komma att beaktas. Sådana betingelser föreligga emellertid icke för närvarande.

Då revisorerna yttra, att en av svårigheterna att göra kungl. teatern bättre bärig »ansetts» vara den i förhållande till huvudstadens folkmängd allt för utsträckta spelsäsongen och därav följande stora antal föreställningar, vill styrelsen erinra därom, att, i enlighet med vad de sakkunniga förordat, antalet speldagar under de senare åren avsevärt minskats. För avgörande av frågan, huruvida ytterligare minskning av antalet speldagar bör äga rum, fordras längre tids erfarenhet än som nu står till buds.

Revisorernas yttrande, att möjligheten till ett bättre utnyttjande av kungl. teatern, enkannerligen orkestern, i rundradions tjänst, torde vara förtjänt av beaktande, avser ett ämne av tämligen allvarlig beskaffenhet. Styrelsen, som icke har fullt klart för sig vad revisorerna med detta yttrande avsett, tillåter sig framhålla, att styrelsen vid sina överenskommelser med aktiebolaget radiotjänst så långt som möjligt sökt tillvarata de intressen, som styrelsen i detta avseende representerar.

Mot den beskyllning för bristande varsamhet vid kungl. teaterns ekonomiska förvaltning, revisorerna sålunda uttalat mot styrelsen, måste styrelsen inlägga en lika bestämd som allvarlig gensaga. Styrelsen vet med sig, att den alltid i görligaste mån sökt iakttaga nödig försiktighet i fråga om kungl. teaterns utgifter. Att det oaktat kungl. teaterns verksamhet — nu liksom förut — visat ett avsevärt underskott får, såsom redan nämnts, icke läggas styrelsen till last. Revisorerna synas mena, att — då det *efter* de ovan angivna operaverkens upptagande på repertoaren visat sig, att desamma icke från allmänhetens sida rönt nämnvärt intresse och således icke motsvarat de förväntningar, som revisorerna förutsätta måste hava varit för handen vid verkens upptagande på repertoaren — det varit ekonomiskt felaktigt att låta desamma komma till utförande. Endast uppförande av sådana verk, beträffande vilka kan med någon grad av säkerhet förutses, att de komma att av publiken omfattas med större intresse och förty inbringa goda recetter, torde enligt revisorernas mening vara ekonomiskt försvarligt. En sådan uppfattning kan styrelsen ej biträda. Den står helt i strid med de principer, som för styrelsen varit vägledande i dess arbete med förvaltningen av kungl. teatern. Styrelsen anser sig nämligen jämlikt reglementets anda och mening, vara pliktig tillse, att å kungl. teatern såsom vårt lands enda operascen upptagas till spelning ej endast operaverk av de gamla mästarna — de s. k. repertoaroperorna — utan även verk av senare tiders kompositörer, såväl svenska som utländska. Därvid har styrelsen letts jämväl av den tanken, att kungl. teatern såsom en av staten subventionerad kulturanstalt måste anses pliktig att hålla den musikintresserade allmänheten å jour med de nyheter i operaväg, som tid efter annan framkomma såväl i vårt eget land som i utlandet, självfallet dock under förutsättning, att dessa nya verk befinnas i konstnärligt avseende hålla måttet. Härvid böra givetvis de ekonomiska synpunkterna ägnas tillbörlig uppmärksamhet, men de få ej — såsom revisorerna synas mena — vara de så gott som allena avgörande. Skall över huvud i vårt land finnas en lyrisk-dramatisk scen av kungl. teaterns rang, så kräva, utom annat, gamla traditioner, att där bjudes god konst, även om därmed äro förbundna stora kostnader. Om sådan konst ej får bjudas å kungl. teatern, saknar kungl. teatern enligt styrelsens mening i själva verket existensberättigande. Men vad ett nedläggande av verksamheten vid Gustav den tredjes förnäma opera skulle innebära torde utan vidare vara uppenbart.

Till sådan konsekvens, varom ovan nämnts, vill den nuvarande styrelsen för kungl. teatern icke lämna sin medverkan.

— — — — —»

Därjämte hava vissa erinringar av styrelsen gjorts mot de av revisorerna lämnade sifferuppgifterna.

Styrelsen för *dramatiska teatern* har anfört i huvudsak följande:

»Styrelsen vill då först anmäla, att på revisorernas därom framställda begäran bolagets räkenskaper med tillhörande verifikationer för spelåret 1926—1927 hållits revisorerna till handa, ehuru väl skyldighet för bolaget att efterkomma denna begäran vederligen icke förelegat. Styrelsen känner icke någon föreskrift, som kan åberopas till stöd för en granskning av bolagets räkenskaper i annan ordning än den, aktiebolagslagen och bolagsordningen angiva.

Vad därefter angår revisorernas iakttagelser rörande det ekonomiska utfallet av verksamheten vid dramatiska teatern under spelåret 1926—

1927, kan styrelsen vitsorda, att de av revisorerna lämnade sifferuppgifterna äga sin riktighet. Det bör dock till ytterligare upplysning anmärkas, dels att det av revisorerna angivna beloppet 160,000 kronor utgör sammanlagda kostnaderna icke blott för dekorationer och kostymer utan även för möbler och attributer, dels ock att i detsamma ingå såväl arvoden åt anlitade dekorkonstnärer som avlöning till personalen å respektive verkstäder med tillhoppa i avrundat tal 93,000 kronor.

Beträffande den av revisorerna uttalade meningen, att starkare garantier måste skapas för en bättre ekonomisk förvaltning av de kungl. teatern, har angivits att detta skett i syfte, att deras behov av tillskott i form av stats- eller lotterimedel kunde minskas. För dramatiska teaterns vidkommande hava hitintills endast lotterimedel ställts till förfogande. Såsom styrelsens till Kungl. Maj:t avlämnade förvaltningsberättelse för nästförflutna spelår utvisar, hava från och med år 1911 och intill utgången av spelåret 1926—1927 dylika medel influtit med tillhoppa 2,277,022 kronor 59 öre. Revisorerna hava emellertid icke ansett sig böra göra ens en antydning om, varför lotterimedel icke skulle kunna framgent få i samma utsträckning som hittills tillgripas för uppehållande av de kungl. scenernas verksamhet. Tilläventyrs har också deras uttalande gjorts mest i pedagogiskt syfte.

Det må vara styrelsen tillåtet att ifrågasätta, huruvida revisorerna haft tid och tillfälle att fullt sätta sig in i de förhållanden, under vilka dramatiska teatern arbetar. Enligt det av Kungl. Maj:t för teatern utfärdade reglemente, vars föreskrifter styrelsen söker efter bästa förmåga ställa sig till efterriktelse, skall den hava till uppgift att genom vidmakthållande av en god skådespelarensemble och repertoar främja svensk dramatisk konst. Denna uppgift ålägger teatern förvisso förpliktelser, på grund av vilka ekonomiska hänsyn stundom måste träda något tillbaka. Därtill kommer svårigheten för att icke säga omöjligheten att på förhand bedöma ett styckes förmåga att tilltala den stora publiken. Missräkningar i detta hänseende torde kunna konstateras vid varje teaterföretag och höra till de ofrånkomliga vanskligheter, som äro förknippade med detta slag av konstatövning.

Det synes icke utan visst fog kunna göras gällande, att de företag, åt vilka anförtratts att driva teaterörelse inom de Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga teaterbyggnaderna i Stockholm, tillkommit på tillskyndan av statsmakterna och med ändamål att i deras ställe övertaga ansvaret för vidmakthållandet av traditionerna från den tid, då de kungl. scenerna såsom kulturinstitutioner av högsta värde ännu ansågos böra hava plats bland uppgifterna för den statliga verksamheten. Under sådana förhållanden förefaller det icke blott förklarligt utan helt naturligt, att de kungl. scenerna kommit att intaga en — om så verkligen kan sägas vara fallet — framför andra sökande gynnad ställning vid meddelandet av penninglotterikoncessioner, helst statsverket genom dessa koncessioner icke ikläder sig någon risk i form av garanti eller på annat sätt. De medel, som genom lotterier till förmån för kungl. dramatiska teaterns verksamhet uppsamlas från allmänheten, komma enligt styrelsens mening också ett allmänt intresse till godo.

Det bör i detta sammanhang icke lämnas oanmärkt, att allt, som anskaffas för teaterns räkning av dekorationer och kostymer m. m., omedelbart blir en statsverkets tillhörighet. Brandförsäkringsvärdet å den inom teaterbyggnaden och i en särskild förrådsbyggnad förvarade löseegendomen

uppgår för närvarande till 1,100,000 kronor. Likaledes bör uppmärksammas, att därest medel icke skulle finnas tillgängliga till täckande av uppkomna brister å teaterörelsen, bolagets fortbestånd med dess i förhållande till rörelsens omfattning synnerligen ringa aktiekapital omedelbart äventyras.

Skulle revisorerna med sina uttalanden hava åsyftat att mot teaterns ledning rikta anmärkning för bristande ansvarskänsla i fråga om teaterns ekonomiska skötsel, anser sig styrelsen berättigad att däremot inlägga en bestämd gensaga. Att vid en konstanstalt, sådan som kungl. dramatiska teatern bör och väl även får anses vara, skapa garantier för ett tillräckligt ekonomiskt utbyte, lär icke ligga inom möjlighetens gräns. Den garantien skulle visserligen kunna tänkas ligga i ett till regel utsålt hus, men den allmänhet, som om kvällarna söker underhållning eller förströelse, har som bekant mycket att välja på, och hur den väljer, det är en konjunkturfråga, där de mest olikartade, ofta tillfälliga faktorer spela in. såsom ekonomi, personlig smak, personliga sympatier m. m.

Utskottets
yttrande.

Utskottet vill till en början erinra om att ett ordinarie riksstatsanslag å 150,000 kronor är uppfört under 8:e huvudtiteln för understödjande av Kungl. operans verksamhet. Till dramatiska teatern utgår däremot icke något direkt statsanslag. För brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom m. m., är emellertid å nämnda huvudtitel dessutom uppfört ett extra anslag av 13,033 kronor. Båda teatrarna äga därjämte numera direkt uppbära den nöjesskatt, som tidigare såsom en kommunal skatt utgått till Stockholms stad. I övrigt hava teatrarna årligen erhållit högst betydande summor av lotterimedel för uppehållande av sin verksamhet.

Någon direkt erinran från styrelsen för Kungl. teaterns aktiebolag har icke gjorts i fråga om revisorernas granskningsrätt beträffande teaterns räkenskaper, men styrelsen har dock funnit det vara tveksamt, huruvida dylik rätt förefinnes. Däremot har styrelsen för dramatiska teatern gjort gällande, att någon skyldighet för dramatiska teaterns aktiebolag icke förelegat att tillhandahålla riksdagens revisorer bolagets räkenskaper med tillhörande verifikationer. I anledning av nämnda yttranden vill utskottet uttala, att det enligt utskottets mening är uppenbart, att revisorerna böra äga granskningsrätt ifråga om de Kungl. teatrarnas räkenskaper. Redan den ställning, dessa teatrar intaga, och den omständigheten tillika, att för teatrarnas verksamhet årligen av Kungl. Maj:t anvisas betydande belopp av lotterimedel, bör enligt utskottets mening föranleda, att riksdagens revisorer skola äga taga del av deras räkenskaper. Härtill kommer emellertid, att genom den omläggning, som numera skett ifråga om nöjesskatten vid teatrarna, och med hänsyn till riksdagens beslut, att teatrarna skola direkt uppbära de belopp, som tidigare utgått i form av nöjesskatt och då tillfallit Stockholms stad, den sålunda till teatrarnas förmån disponerade inkomsten är att betrakta som bevillning, vilken utgår enligt av riksdagen ensam stadgade grunder. Härav torde få anses följa, att riksdagens revisorer böra äga gransknings-

rätt i fråga om denna inkomsts användning och följaktligen även rörande teatrarnas hela förvaltning.

Då emellertid nu dramatiska teaterns styrelse bestritt revisorernas befogenhet att granska teaterns räkenskaper, har utskottet ansett nödvändigt, att denna befogenhet uttryckligen fastställes, så att någon tvekan härutinnan icke längre kan råda. Till vinnande av detta mål synes lämpligt, att Kungl. Maj:t vid beviljande av medel — lotterimedel eller andra — till operans och dramatiska teaterns verksamhet föreskriver såsom villkor, att riksdagens revisorer skola äga granskningsrätt ifråga om teatrarnas verksamhet.

Utskottet förbiser därvid icke, att från teatrarnas synpunkt en del olägenheter kunna vara förenade med ett bekantgörande av vissa förhållanden inom teatrarnas ekonomiska förvaltningsområde — närmast avtalen angående vissa personers avlöningsförmåner — men utskottet förutsätter såsom en självklar sak att, då dessa avtal på grund av de rent personliga hänsyn, som måste tagas vid deras ingående, givetvis icke äro lämpade att offentliggöras, revisorerna skola låta sig angeläget vara att vid sin granskning av räkenskaperna så långt som möjligt iakttaga all den diskretion, som sakens natur påkallar.

Vad därefter angår de sakliga erinringar, som från revisorernas sida framställts, har utskottet, även med beaktande av de svårigheter, som otvivelaktigt äro förknippade med uppehållandet av dessa teatrar verksamhet, dock icke kunnat undgå att finna utgifterna i många fall synnerligen höga, och utskottet har ansett sig böra framhålla nödvändigheten av att en begränsning av desamma äger rum i största möjliga mån. Såsom revisorerna framhållit, är det också av vikt att vid teatrarnas verksamhet särskild uppmärksamhet ägnas den omständigheten, att uppkommande förluster icke i alltför hög grad övervältras på det allmänna. Någon åtgärd från riksdagens sida i nu förevarande hänseende anser sig dock utskottet icke böra påyrka, då utskottet förutsätter, att, såsom av förklaringarna jämväl framgår, styrelserna hava sin uppmärksamhet särskilt riktad på dessa förhållanden.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t måtte i samband med anvisande av medel — lotterimedel eller andra — för upprätt hållande av de Kungl. teatrarnas verksamhet såsom villkor härför föreskriva, att riksdagens revisorer skola äga granska teatrarnas förvaltning och räkenskaper.

13:o) Under statens affärsverksamhet, § 64, hava revisorerna upptagit frågan om åstadkommande av besparingar inom statsförvaltningen genom samman slagning av post- och telegrafverken (Del. I sid. 209—213).

Sammanlag ning av post och telegraf verken.

Efter att hava lämnat en redogörelse för de framställningar i nämnda hänseende, som tidigare blivit gjorda, hava revisorerna behandlat vissa spörsmål rörande ifrågavarande båda verks organisation och arbetsuppgifter samt framhållit vissa synpunkter, som enligt revisorernas mening talade för genomförandet av ifrågavarande sammanslagning. Därefter hava revisorerna anfört följande.

»Sammanfattningsvis vilja revisorerna erinra, att medan postverkets ledning i allmänhet visat förståelse för tanken på en förening av ifrågavarande båda kommunikationsverk, telegrafverket visade sig obenäget härtill. Denna hållning från telegrafstyrelsen kan visserligen anses förklarlig såsom härledande från omsorgen om det egna verkets fortsatta självständiga bestånd och ett upprätthållande av den höga standard, som i vårt land obestriddligen utmärker såväl telegraf- som telefonväsendet. Det ogynnsamma resultat, som telegrafverket såsom sådan under nuvarande organisation lämnar, torde dock giva verkets ledning befogad anledning överväga, huruvida icke det sålunda tidigare resta motståndet mot sammanslagningstanken bör uppgivas. Från ett stort antal främmande länder föreligga erfarenheter icke blott om den praktiska genomförbarheten av en dylik förening utan ock dess fördelar med avseende på drift och förvaltning; ifrågavarande samorganisation har sålunda gjort en bättre hushållning med personal och lokaler möjlig samt i övrigt lett till besparingar i fråga om administration och ekonomisk förvaltning. För Sveriges del har åtgärdens lämplighet vitsordats av skilda sakkunnigberedningar.

Revisorerna anse sig ock böra bringa i erinran de ansträngningar, som på senaste tiden gjorts i syfte att förenkla och förbilliga den statliga förvaltningsapparaten. Omfattande undersökningar, i stor utsträckning genom särskilt tillkallade sakkunniga, hava i sådant syfte verkställt. Att resultatet av besparingsarbetet dock hittills i stort sett blivit en misräkning, torde måhända kunna tillskrivas den omständigheten att detta så gott som helt kommit att inriktas på organisatoriska detaljer inom de enskilda verken, varav i allmänhet på sin höjd kommit att följa indragning av någon enstaka byrå eller tjänsteman.

De båda statliga verksamhetsgrenar, varom här är fråga, äro med avseende å anställd personal och lönebudget bland de största inom statsförvaltningen. Postverket räknar för närvarande cirka 13,000 anställda personer; för telegrafverkets del är motsvarande siffra omkring 15,000. Postverkets personalkostnader kunna för närvarande räknas till cirka 35 miljoner och telegrafverkets till 38 miljoner kronor årligen. Under sådana förhållanden är det av synnerlig vikt, att icke den ovan förordade föreningen av post- och telegrafverken kommer att undanskjutas genom ett på enskilda detaljer inriktat reformarbete av ovan antytt slag, som dock aldrig torde kunna undanröja den nuvarande dubbelorganisationen eller åstadkomma den eftersträfvade förenklingen eller effektiva minskningen i utgifter.

Revisorerna, som alltså måste finna en förening av post- och telegrafverken till en gemensam förvaltning nyttig och därjämte ur besparingssynpunkt synnerligen önskvärd, vilja påyrka att en skyndsam och objektiv utredning företages rörande de former, under vilka en dylik sammanslagning lämpligen bör äga rum.»

Förklaring i ärendet har avgivits av generalpoststyrelsen (Del. III sid. 210), som anfört följande.

»Revisorerna, som funnit en förening av post- och telegrafverken till en gemensam förvaltning nyttig och därjämte ur besparingssynpunkt synnerligen önskvärd, hava påyrkat, att en skyndsam och objektiv utredning måtte företagas rörande de former, under vilka en dylik sammanslagning lämpligen borde äga rum. Med anledning härav får generalpoststyrelsen meddela, att, sedan styrelsen medelst kommunikationsdepartementets ämbetskrivelse den 22 oktober 1927 anbefallts att gemensamt med telegrafstyrelsen verkställa utredning rörande möjligheten att genom ökad användning av för post- och telegrafverken gemensamma lokaler samt anlåtande av gemensam personal åstadkomma kostnadsbesparing för statsverket och större bekvämlighet för allmänheten, ävensom att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning, denna utredning numera blivit igångsatt och kommer att bedrivas med all skyndsamhet. Innan resultatet av en sådan på förhållandena å varje ort byggd utredning föreligger, är det givetvis icke möjligt att med någon grad av säkerhet bedöma fördelarna och nackdelarna av en eventuell sammanslagning av de båda verken eller de former, under vilka en dylik sammanslagning eller ett vidgat samarbete mellan verken bör komma till stånd.»

Jämväl telegrafstyrelsen har avgivit yttrande i anledning av vad revisorerna anfört och därvid ställt sig helt avvisande mot det framlagda förslaget om sammanslagning av nämnda båda verk (Del. III sid 212—218).

Såsom av generalpoststyrelsen omförmäles, har Kungl. Maj:t den 22 oktober 1927 anbefallt nämnda styrelse och telegrafstyrelsen att gemensamt verkställa utredning rörande möjligheten av att genom ökad användning av gemensamma lokaler och gemensam personal åstadkomma kostnadsbesparing för statsverket. Härigenom torde i vissa hänseenden det av revisorerna åsyftade ändamålet kunna vinnas. I likhet med generalpoststyrelsen anser även utskottet, att resultatet av berörda utredning bör föreligga, innan ståndpunkt fattas till frågan om sammanslagning av berörda båda verk. På grund av vad sålunda anförts, har utskottet icke ansett sig för närvarande böra föreslå, att någon åtgärd i ifrågavarande hänseende av riksdagen vidtages.

*Utskottets
yttrande.*

Med hänsyn till betydelsen ur ekonomisk synpunkt av revisorernas förslag har utskottet velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

14:o) Under rubriken »Särskilt uttalande beträffande de affärsdrivande verken m. m.», § 81, hava revisorerna anfört följande:

»Revisorerna hava ansett sig böra ägna uppmärksamhet åt frågan om sulfitsprens användning som motorbränsle inom statens verk.

Till belysning av den utsträckning, i vilken behov av motorolja inom statens olika förvaltningsgrenar förekommer, må nämnas, att de armén tillhöriga motorfordonen för närvarande torde uppgå till omkring 250—300. Motsvarande siffror för telegrafstyrelsens och vattenfallsstyrelsens del hava uppgivits vara cirka 250 respektive 60—70. Vid statens järnvägar förekomma för närvarande över 100 med olja som bränsle framdrivna dressiner.

Ökad användning av svenskt motorbränsle inom statens verk.

Vid flottan användes i stor utsträckning olja för driften av marinens fartyg. Även för driften av tullverkets bevakningsfartyg åtgå stora kvantiteter flytande bränsle.

Den inom landet tillverkade sulfitspriten användes för närvarande huvudsakligen som motorbränsle i form av lättbentyl. Detta bränsle består av 25 procent sprit och 75 procent bensin. Varan tillhandahålles genom ett för cellulosaindustrien gemensamt försäljningsbolag. Tillverkningen inom landet uppgick under år 1926 till cirka 14 miljoner liter 50-procentig sprit. De anlagda sulfitspriftfabrikernas kapacitet utgjorde emellertid 38 miljoner liter; skulle all avfallsluten från sulfitfabrikerna tillvaratagas, komme man upp till en årlig tillverkningsciffrå av över 100 miljoner liter. Till jämförelse må erinras, att importen av bensin under år 1926 uppgick till över 150 miljoner liter med ett uppskattat importvärde av omkring 34 miljoner kronor. Även under förutsättning alltjämt av en så ringa tillsats som 25 procent sulfitsprit skulle alltså landets förbrukning av lättbentyl kunna stegras till cirka 37 miljoner liter. Härtill bör läggas vad som åtgår för andra ändamål exempelvis tekniskt bruk.

Enligt vad revisorerna från olika statens myndigheter inhämtat hava vissa därstädes anställda försök med lättbentyl som bränsle för motorfordon utfallit mycket gynnsamt. Sålunda hava inom telegrafverket 11 fordon av olika storlek och typ och av skilda märken under en längre tid med gott resultat provkörts med detta bränsle. Någon skadlig inverkan på motorerna eller annan olägenhet har ej kunnat konstateras. Tvärtom har något större effekt kunnat förmärkas. Bränsleförbrukningen har i genomsnitt visat sig vara densamma som vid bensindrift. Liknande goda erfarenheter hava gjorts vid andra statens verk.

Post- och telegrafverken hava i sina kontrakt med vederbörande bensinleverantör intagit en bestämmelse om att uttagen må omfatta bensin eller lättbentyl i fritt val, varvid det senare bränslet användes på alla orter, där detta föres i marknaden av leverantören. Även inom andra förvaltningsgrenar har lättbentylen börjat tagas i bruk för driftsändamål.

Då numera i handeln finnes att tillgå ett motorbränsle, delvis utgörande en svensk produkt och i prishänseende konkurrenskraftigt med bensin, synes önskligt, att detta i möjligaste mån må komma till användning vid förekommande förbrukning av brännolja inom landet. I särskilt hög grad torde detta gälla de statens verk och myndigheter, som hava behov av dylikt bränsle.»

*Utskottets
yttrande.*

Vad revisorerna anfört beträffande användningen vid statens verk och inrättningar av inhemskt motorbränsle, har utskottet funnit vara värt särskilt beaktande, då genom användning i största möjliga utsträckning av sådant bränsle icke endast vinnes ökad avsättning inom landet av producerat motorbränsle och de därmed sysselsatta näringarna uppmuntras, utan också en minskning av importen utav bensin m. m. lär kunna åvägbringas. För övrigt torde det inhemska motorbränslet numera väl kunna konkurrera med det importerade.

Utskottet har alltså i likhet med revisorerna ansett det vara av vikt, att åtgärder vidtagas för möjliggörande av utsträckt användning av det inhemska motorbränslet, framför allt då det gäller förbrukningen hos statsmyndigheterna.

På grund härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för åstadkommande av ökad användning vid statens verk och inrättningar av inhemskt motorbränsle.

15:o) Vad i övrigt blivit av revisorerna anmält och erinrat har utskottet funnit dels hava medfört åsyftad eller i utsikt ställd rättelse, dels vara av vederbörandes utlåtande nöjaktigt förklarat, dels ej vara av den vikt, att, oaktat förklaringen ej varit fullt tillfredsställande, någon riksdagens åtgärd bort av förhållandena föranledas, dels slutligen icke hava varit av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; vilket utskottet skolat för riksdagen

Övriga anmärkningar.

anmäla.

Stockholm den 20 april 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, Olof Olsson, J. L. Widell, J. Nilsson i Malmö, O. Bergqvist, C. P. V. Nilsson i Gränebo, J. G. Walles, C. A. Carlsson i Gävle, E. A. Hallin, C. I. Asplund och J. Clemedtson;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, K. V. Rydén, C. R. Jansson i Falun, S. Bengtsson i Norup, L. J. Carlsson-Frosterud, P. M. Olsson i Blådinge, O. Olsson i Kullenbergtorp, A. Å:son Törnkvist i Karlskrona, E. Kristensson i Göteborg, B. F:son Holmgren, S. Persson i Fritorp och C. Lindskog;

med undantag därav att

i behandlingen av punkt 7 deltagit herr C. Johansson i Hälsingborg i stället för herr Olof Olsson, herr K. E. Andersson i Eliantorp i stället för herr Clemedtson och herr K. S. V. Ward i stället för herr Törnkvist;

i behandlingen av punkterna 8—15 deltagit herr Andersson i Eliantorp i stället för herr Nilsson i Gränebo, herr C. G. Hammarskjöld i stället för herr Hallin och herr O. Nilsson i Örebro i stället för herr Anderson i Råstock; samt

i behandlingen av punkt 12 deltagit herr O. E. F. Järte i stället för herr Persson i Fritorp.

Reservation

vid punkt 12 (kungl. teatrarernas verksamhet) av herrar Kvarnzelius, Olof Olsson, Bergqvist, Kristensson, Lindskog och Järte.

Bilaga.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd,
ang. av riksdagens revisorer gjort uttalande beträffande tillämpningen vid länsstyrelserna av bestämmelser om övertidsersättning m. m.

Till Konungen.

Riksdagens revisorer hava under § 27 i sin berättelse år 1927 framställt vissa erinringar beträffande tillämpningen vid länsstyrelserna av bestämmelserna om övertidsersättning och särskild ersättning enligt 31 § i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för allmänna civilförvaltningen. Revisorerna hava därvid förklarat sig anse önskvärt, att normerande bestämmelser av allmänna civilförvaltningens lönenämnd utarbetas och av Kungl. Maj:t fastställas för ett mera enhetligt ordnande av den mångfald ersättningar, som nu utgår till hos länsstyrelserna anställd personal.

Sedan Kungl. Maj:t genom remiss den 21 december 1927 anbefallt lönenämnden att före den 1 februari 1928 avgiva yttrande i berörda ämne, får lönenämnden med anledning härav anföra följande.

För vinnande av närmare kännedom rörande den omfattning, i vilken ersättningar och arvoden utöver den fasta avlöningen under budgetåret 1926—1927 utgått till befattningshavare vid de olika länsstyrelserna, har lönenämnden uppdragit åt en för ändamålet anställd biträdande tjänsteman att genomgå och verkställa erforderliga utdrag ur länens räkenskaper för sagda budgetår samt att, i den mån den för avgivande av lönenämndens yttrande förelagda tiden sådant medgäve, verkställa de undersökningar i övrigt, som kunde tjäna till belysande av de utav riksdagens revisorer framställda erinringarna.

Av denna undersökning har framgått, att de särskilda ersättningar och arvoden, om vilka här kan bli fråga, i allmänhet hänföra sig till följande huvudgrupper av göromål eller uppdrag, nämligen *dels* övertidsarbete av olika slag, *dels* uppdrag i anledning av beskattningsnämndernas verksamhet (protokoll- och längdföring m. m. hos prövningsnämnd, uppdrag såsom ordförande eller ledamot i taxeringsnämnd), *dels* tjänstgöring såsom sekreterare hos landsting eller dess utskott och *dels* slutligen uppdrag att biträda vid röstsammanräkningar i anledning av kommunala val.

Vad till en början beträffar de ersättningar, som utgått för övertidsarbete, har den av lönenämnden föranstaltade undersökningen omfattat räkenskaperna för första kvartalet 1927 vid samtliga län med undantag av Västerbottens, vars räkenskaper icke vid undersökningen varit i Stockholm tillgängliga. Vid denna granskning har det visat sig, att åtskilliga vid länsstyrelserna anställda befattningshavare med fast, årlig avlöning jämväl uppburit ersättning för tjänstgöring utöver fastställd arbetstid. Bland de göromål, som utförts å övertid, må nämnas arbeten i samband med kronouppbördens redovisning, upprättande av restlängder, debitering av automobilskatt och utskrivning av skattekvitton m. m. Ersättningarna för ifrågakvarande arbeten hava i allmänhet utgått från förslagsanslaget till befattningshavare vid

länsstyrelserna men i vissa fall även från vederbörande länsstyrelses andel i det under femte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. I ett enstaka fall har ersättning för övertidsarbete bestritts av automobilskattemedel.

Beträffande utbetalningarna från expensanslaget gäller visserligen, enligt av Kungl. Maj:t ärligen och senast den 6 maj 1927 utfärdat cirkulär, att länsstyrelserna må för renskrivning och tillfälliga arbetsbiträden av anslaget i fråga använda högst ett för varje länsstyrelse angivet belopp. Det kan emellertid enligt lönenämndens mening under inga förhållanden anses riktigt, att hos länsstyrelserna anställda personer med avlöning från vederbörande avlöningsanslag härutöver från expensanslaget erhålla gottgörelse för åt länsstyrelsen utfört arbete, vare sig detta arbete verkställdts under den normala tjänstgöringstiden eller å övertid. Lönenämnden vill i detta sammanhang erinra, hurusom i punkt 3 av kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 358) angående bestridande av kostnaderna för vissa förmåner till befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, föreskrivits, att den i 29 § av avlöningsreglementet omförmälda kostnaden (ersättning för övertidsarbete), där sådan förekommer, skall bestridas av vederbörande anslag till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m.

De från avlöningsanslaget utbetalade ersättningarna för övertidsarbete kunna väl i allmänhet icke sägas hava uppgått till några anmärkningsvärt höga belopp, räknat för månad och länsstyrelse. De högsta siffrorna under de tre månader, undersökningen i denna del omfattat, äro: Östergötlands län februari 1927: 1,012: 40 kronor och Älvsborgs län januari 1927: 750: 25 kronor. Antalet övertidstimmar för de olika befattningshavare, som kommit i åtnjutande av dylik ersättning vare sig från avlöningsanslaget eller från expensanslaget, har emellertid i vissa fall varit betydande. Visserligen lär med den periodiska anhopning av en del löpande och ensartade göromål, som förekommer vid länsstyrelserna, övertidsarbete i ganska avsevärd utsträckning icke kunna undvikas, då anställandet av tillfälliga arbetskrafter i däremot svarande utsträckning sannolikt ofta skulle möta svårigheter och dessutom ställa sig för staten ekonomiskt ofördelaktigare, men enligt lönenämndens mening giver dock undersökningen vid handen, att hos vissa länsstyrelser förekommit övertidersättning i en omfattning, som knappast står i riktigt förhållande till den ordinarie tjänstgöringstiden.

Riksdagens revisorer hava jämväl framhållit, att för övertidsarbete synes hava tagits i anspråk befattningshavare av högre kvalifikation än den personal, som bort kunna för arbetet anlitas. Denna erinran torde hänföra sig till det förhållandet, att ersättningen för övertidsarbete, oavsett arbetets kvalitet, skulle hava utgått med det belopp, som i 7 § 3 mom. av kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 357) finnes bestämt för tjänstemän inom den lönegrad, till vilken ersättningstagaren i sin egen tjänst varit hänförd. I vad mån så varit förhållandet, har emellertid vid den av lönenämnden föranstaltade undersökningen icke kunnat med bestämdhet konstateras.

Lönenämnden vill i denna fråga erinra, hurusom Kungl. Maj:t för kommunikationsverkens vidkommande genom beslut den 25 november 1921 föreskrivit, att för övertidsarbete inom annan lönegrad än tjänstemäns egen skall utgå den för tjänstemännens egen lönegrad bestämda timersättningen, dock att för dylikt arbete, som efter frivilligt åtagande utföres inom lägre lönegrad än den egna, ersättning skall utgå med den för den lägre lönegraden bestämda timersättningen. Uppehålles tjänst på förordnande under

längre tid än sju dagar i följd, skall densamma i förevarande avseende betraktas såsom tjänstemannens egen. Denna bestämmelse finnes numera, under avd. I, 3 §, införd i kungörelsen den 20 juli 1925 (nr 361).

För allmänna civilförvaltningen har någon motsvarande föreskrift icke meddelats. Vad hithörande verk beträffar kan ock enligt lönenämndens mening ifrågasättas lämpligheten ur praktisk synpunkt av att införa en åtskillnad i ersättningshänseende mellan sådant övertidsarbete, som vederbörande tjänsteman frivilligt åtagit sig, och sådant som han — där detta undantagsvis måste förekomma — mot sin vilja ålagts att utföra. Där emot vill det synas lönenämnden, som om en allmän erinran lämpligen borde meddelas därom, att för övertidsarbete så vitt möjligt icke bör anlitas befattningshavare inom högre lönegrad än som kan anses motsvara arbetet i fråga. Det kan härvid erinras, hurusom i 3 § sista stycket av allmänna resereglementet den 18 juni 1927 (nr 243) föreskrivits, att till förrättning icke må förordnas eller kommenderas någon av högre tjänstegrad eller tjänsteklass än ärendets vikt fordrar. Att på grundval av den hittills förebragta utredningen utfärda några ytterligare bestämmelser i nu förevarande ämne synes lönenämnden emellertid icke kunna komma i fråga.

För utförande av arbeten hos beskattningsnämnderna hava under budgetåret 1926—1927 i stor utsträckning anlåtats befattningshavare inom olika tjänstekategorier vid länsstyrelserna, vilka härför uppburit särskilda arvoden, till växlande belopp. I ett flertal fall har en och samma befattningshavare innehått uppdrag såväl att vara ordförande eller ledamot i en eller flera — intill fem — taxeringsnämnder som ock att biträda vid arbetet inom vederbörande prövningsnämnd. De sammanlagda bruttoersättningarna för dylika uppdrag hava för vissa befattningshavare uppgått till betydande belopp. Sålunda har uppburits: av en länsbokhållare 8,750 kronor, av en landskontorist 8,000 kronor, av en landskontorist 7,225 kronor, av en länsbokhållare 6,850 kronor, av en länsassessor 6,400 kronor, samt av ett femtiotal befattningshavare arvoden med belopp, överstigande 3,000 kronor.

Av de genom lönenämndens försorg granskade räkenskapshandlingarna synes framgå, att vederbörande befattningshavare under fullgörandet av ifrågavarande uppdrag hos beskattningsmyndigheterna endast i undantagsfall åtnjutit tjänstledighet med avdrag å lönen från innehavd befattning hos länsstyrelsen. Ej sällan torde större eller mindre del av den befattningshavaren tillkommande semestern hava använts för arbete av här ifrågavarande slag. I något enstaka fall har därjämte förekommit, att befattningshavaren varit tjänstledig med avstående av ett belopp, motsvarande det i 2 § av kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 357) angivna A-avdraget. I regel synes emellertid här omhandlade uppdrag hos beskattningsmyndigheterna hava utförts utan att befattningshavaren därunder åtnjutit verklig tjänstledighet eller i varje händelse utan att vederbörande under uppdragets fullgörande avstått någon del av sin avlöning hos länsstyrelsen.

Vad nu anförts gäller i allmänhet även beträffande de uppdrag såsom sekreterare hos landsting eller dess utskott, som innehåfts av befattningshavare hos länsstyrelserna. För dylika uppdrag, vilka i vissa fall innehåfts av befattningshavare, som tillika varit sekreterare i landstingets förvaltningsutskott, hava utgått arvoden med belopp, växlande mellan 5,000 och 1,500 kronor.

Av de såsom sekreterare eller kamrerare hos landsting tjänstgörande befattningshavarna vid länsstyrelserna hava tillhoppa åtta tillika innehått uppdrag hos beskattningsmyndigheterna, såväl taxerings- som prövningsnämnd-

der. För sistnämnda befattningshavare har den sammanlagda ersättningen för nämnda uppdrag uppgått till respektive 9,900, 7,900, 7,000, 6,080, 5,375, 4,325, 3,400 och 2,485 kronor.

Nu berörda förhållanden synas lönenämnden vara förtjänta av uppmärksamhet. Ehuru den av nämnden föranstaltade undersökningen av naturliga skäl endast kunnat bliva relativt flyktig och summarisk, giver den dock, enligt nämndens förmenande, otvetydigt vid handen, att särskilda uppdrag vid sidan av tjänsten i stor utsträckning innehavas av befattningshavare vid länsstyrelserna inom olika tjänstegrader. Lönenämnden torde visserligen rörande denna sida av det föreliggande spörsmålet kunna i huvudsak inskränka sig till att erinra om den i anledning av riksdagens skrivelse den 1 juni 1926, nr 293, föranstaltade utredningen angående statstjänstemännens bisysslor. Nämnden vill dock framhålla, hurusom det givetvis måste anses åligga vederbörande länsstyrelse att tillse, att icke därstädes anställda befattningshavare i sådan omfattning mottaga uppdrag vid sidan av tjänsten, att arbetet hos länsstyrelsen eftersättes. I den mån för uppdragens fullgörande måste tillsättas tid, som eljest skolat ägnas åt arbete i tjänsten, bör befattningshavaren, där han anses böra medgivas rätt att åtaga sig det särskilda uppdraget, erhålla tjänstledighet med vederbörligt löneavdrag. I sådant avseende må erinras om de i 2 § av kungörelsen den 26 juni 1925 meddelade bestämmelserna, enligt vilka tjänsteman vid tjänstledighet för uppdrag, som omförmåles i gällande kungörelse med bestämmelser angående kommittéer, ävensom för anställning hos riksdagen eller dess revisorer eller hos kyrkomötet skall avstå hela lönen jämte förekommande personligt lönetillägg, personlig lönefyllnad och kallortstillägg samt vid tjänstledighet för annat offentligt uppdrag, för vilket ersättning utgår endast med visst belopp för sammanträde- eller förrättningsdag, ett belopp, motsvarande det i 16 § 1 mom. i avlöningsreglementet angivna tjänstledigtsavdraget.

Att en befattningshavare för fullgörande av sådant särskilt uppdrag eller arbete, varom här är fråga, tager i anspråk den semester han äger åtnjuta i sin tjänst hos länsstyrelsen, kan enligt lönenämndens mening anses försvarligt endast då detta sker i mera begränsad omfattning, enär ju semestern är avsedd för beredande av vila och rekreation. Erinras må, hurusom av nämnda anledning vid flera verk ansetts böra tillämpas sådan ordning i avseende å tjänstemännens semester, att en större del av denna måste uttagas i ett sammanhang.

Under förutsättning att gällande avlöningsbestämmelser rörande tjänstledighet och löneavdrag noggrant iakttagas samt att det från länsstyrelsens sida aktgives därpå, att arbetet inom länsstyrelsen icke bliver lidande på att befattningshavarna åtaga sig särskilda uppdrag vid sidan av tjänsten, vill det emellertid synas lönenämnden, som om några särskilda normerande bestämmelser knappast vore erforderliga beträffande sådana uppdrag och arbeten vid sidan av tjänsten, som ovan berörts. I varje händelse torde det enligt lönenämndens mening icke kunna ifrågasättas, att dylika normerande bestämmelser skulle utfärdas att gälla allenast beträffande länsstyrelsernas befattningshavare. Särskilda uppdrag av olika slag innehavas nämligen i avsevärd utsträckning även av befattningshavare inom statsdepartementen och de centrala ämbetsverken. Här må allenast erinras, hurusom sistnämnda befattningshavare tagas i anspråk för arbete hos riksdagen, dess utskott och revisorer liksom taxeringsnämnder m. m. Även i sådana fall bör givetvis tillses, att gällande regler rörande tjänstledighet och löneavdrag tillämpas på ett med grunderna för det gällande avlöningssystemet överensstämmande

sätt. Det förtjänar härvid framhållas, hurusom i 18 § av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) föreskrivits, att, därest tjänsteman erhållit befrielse från viss del av tjänstgöringen, i vederbörlig ordning må bestämmas, om och i vad mån avdrag å avlöningen för sådan tid må äga rum. Dylik partiell tjänstledighet med däremot svarande löneavdrag kunna i åtskilliga fall lämpligen ifrågakomma vid uppdrag av här avsedd art.

Beträffande ersättningarna till länsstyrelsernas befattningshavare för ovanberörda uppdrag hos beskattningsmyndigheter och landsting synes det lönenämnden, med hänsyn därtill, att dessa uppdrag kunna vara mycket olika krävande såväl i kvalitativt avseende som i fråga om den tid, vilken vederbörande tjänsteman måste tillsätta för desammas fullgörande, att det knappast kan vara lämpligt att uppställa några enhetliga normer för ifrågavarande ersättningar. En dylik normering kräver i varje händelse en långt mera ingående undersökning än den, som lönenämnden nu varit i tillfälle att ägna hithörande frågor. Lönenämnden vill i detta sammanhang även erinra därom, att de ersättningar, som utgå för ifrågavarande uppdrag, i många fall ej äro att anse såsom en nettoinkomst för vederbörande befattningshavare, i det att dessa understundom måste på egen bekostnad anlita biträden för utförande av vissa arbeten i samband med uppdragen.

Vad angår uppdragen att biträda vid röstsammanräkningar m. m. får lönenämnden erinra, hurusom Kungl. Maj:t vid olika tillfällen, senast genom cirkulär den 7 maj 1926, bemyndigat länsstyrelserna i samtliga län bland annat att vid verkställande av dem åliggande sammanräkningar av avgivna röster vid samma år förrättade val av landstingsmän samt kommunal- och municipalfullmäktige i länen dels, där sådant funnes nödigt, förordna en eller flera avdelningschefer inom länsstyrelserna för handläggning av de sammanräkningar av avgivna röster vid omförmälda val, som icke kunde med anlitage av tillgängliga arbetskrafter av länsstyrelserna utan dröjsmål medhinnas, dels i den utsträckning, som kunde anses erforderlig, till biträde vid sagda förrättning anställa extra personal, och dels, mot redovisningsskyldighet, till sådan extra avdelningschef och extra personal utbetala ej mindre ersättning med nödigt belopp, dock högst 25 kronor för förrättningsdag och person, än även, därest vederbörande vore bosatt utom residensstaden, resekostnads- och traktamentsersättning enligt rese- och traktamentsklass II C i gällande resereglemente.

För det arbete, varom här är fråga, har under hösten 1926 i åtskilliga fall anlitats befattningshavare vid länsstyrelserna, vilka därför uppburit ersättning enligt grunderna i Kungl. Maj:ts nyssberörda cirkulär. I de fall, då för nu omhandlade ändamål förordnande såsom extra avdelningschef tilldelats ordinarie befattningshavare vid länsstyrelse, har denne i allmänhet tillerkänts ersättning med 25 kronor för förrättningsdag samt förpliktats att av sin lön avstå ett belopp, motsvarande A-avdraget. Av den verkställda undersökningen framgår, att härvid tillika i vissa fall iakttagits, att den förordnades sammanlagda avlöning icke finge överstiga de ordinarie avdelningschef vid länsstyrelsen tillkommande avlöningsförmåner i lägsta löneklassen för motsvarande tid, personligt lönetillägg däri ej inbegripet. I något län har ersättningen bestämts på sådant sätt, att vederbörande fått — i stället för särskild dagsersättning — uppbära, utöver honom eljest tillkommande oavkortad lön i den egna tjänsten, vikariatsersättning enligt bestämmelserna i 19 § av avlöningsreglementet för tjänstgöring såsom avdelningschef. På ett eller annat håll har förekommit, att befattningshavare

under förordnandet fått uppbära oavkortad lön i egen befattning och därutöver 25 kronor för förrättningsdag.

Till icke-ordinarie befattningshavare, vilka förordnats såsom avdelningschefen vid röstsammanräkningar, samt till såsom biträden vid dylika sammanräkningar förordnade ordinarie eller icke-ordinarie befattningshavare hava utgått särskilda ersättningar med växlande belopp inom den i Kungl. Maj:ts ovanberörda cirkulär angivna gräns. I vissa fall synes maximibeloppet, 25 kronor per dag, hava tillämpats. Ordinarie befattningshavare hava härjämte i allmänhet fått vidkännas A-avdrag och extra ordinarie befattningshavare det i 13 § 1 mom. av kungörelsen den 26 juli 1925 (nr 356) angivna löneavdraget.

Beträffande nu omhandlade ersättningar vill lönenämnden framhålla, att förrättandet av ifrågavarande röstsammanräkningar ingår i länsstyrelsernas tjänsteåligganden. Genom Kungl. Maj:ts ovannämnda cirkulär den 7 maj 1926 torde huvudsakligen hava avsetts att bestämma vissa ersättningar för det fall, att utom länsstyrelserna stående personer måste förordnas såsom avdelningschefer eller biträden vid sagda förrättningar. Enligt lönenämndens mening kan det icke anses lämpligt att, på sätt i allmänhet synes hava ägt rum, tillämpa ifrågavarande ersättningsgrunder även beträffande befattningshavare vid länsstyrelserna. Med hänsyn härtill torde i samband med anvisandet av medel till bestridande av vissa kostnader i anledning av stundande val såväl till riksdagens andra kammare som till landsting m. fl. kommunala representationer böra av Kungl. Maj:tfärdas mera detaljerade ersättningsbestämmelser, varvid, i anslutning till det ovan anförda, olika grunder böra tillämpas för, å ena sidan, ersättning till utom länsstyrelserna stående personer, vilka anlitas för här avsedda ändamål, och, å andra sidan, den avlöning eller gottgörelse, som vid ifrågavarande förrättningar må tillkomma däri deltagande befattningshavare hos länsstyrelserna. Lönenämnden är emellertid i ärendets nuvarande läge icke i tillfälle att framlägga något förslag härutinnan.

Förutom sådana uppdrag, som här ovan behandlats, hava givetvis även andra offentliga uppdrag av olika slag innehafts av befattningshavare hos länsstyrelserna. Ersättningarna för dessa torde dock i allmänhet icke hava uppgått till några mera betydande belopp. Med hänsyn härtill och då för remissens besvarande angivna tiden icke medgivit en närmare undersökning beträffande dessa uppdrag, har lönenämnden ansett sig här kunna lämna desamma å sido.

I avgörandet av detta ärende hava deltagit undertecknad lönenämndens ordförande samt ledamöterna Sidenbladh, Almgren, Köersner, Malmström, N. A. Nilsson och P. Nilsson.

Stockholm den 1 februari 1928.

Underdånigst

ERIC STRIDSBERG.

Gudmund Silverstolpe.